

Kichik biznesni rivojlantirish jamg'armasi

GAZOBLOK ISHLAB CHIQRISH LOYIHASI

TOSHKENT – 2024-YIL

UO'K _____
KBK _____
Q _____

O'quv qo'llanma "Biznesni Rivojlantirish Banki" ATB va "Kichik biznesni rivojlantirish jamg'armasi" MChJ muassisligida tayyorlandi hamda nashr ettirildi.

Muallif

Rashidov F.I. - Kichik biznesni rivojlantirish jamg'armasi O'qitish ishlarini tashkil qilish boshqarmasi boshlig'i, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

Loyiha ishtirokchilari:

Otamurodov J.Y., Babamuhamedov A.A. – Kichik biznesni rivojlantirish jamg'armasi xodimlari

Taqrizchi:

Rizaev N.K. - O'zbekiston Respublikasi Bank-Moliya Akademiyasi, "Buxgalteriya hisobi" kafedrası professori, iqtisod fanlari doktori

Tahrirchi:

Dilfuza Narxujayeva – Kichik biznesni rivojlantirish jamg'armasi xodimi

Ushbu o'quv qo'llanma Kichik biznesni rivojlantirish jamg'armasi ijro organi majlisida muhokama qilingan va nashrga tavsiya qilingan.

**O'quv qo'llanma Biznesni Rivojlantirish Banki va
Kichik Biznesni Rivojlantirish Jamg'armasi tuhfasi hisoblanadi.**

ISBN _____

© "Biznesni Rivojlantirish Banki" ATB -2024
© "Kichik biznesni rivojlantirish jamg'armasi" MChJ - 2024

Mazkur o'quv qo'llanma kichik biznes tadbirkorlari uchun asosiy o'quv adabiyoti sifatida xorijiy tajriba asosida tayyorlangan bo'lib, undan kichik biznes tadbirkorlari o'z biznes loyihalarini tashkil etish uchun dastur sifatida foydalanishlari mumkin.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi Prezidentining tadbirkorlar bilan 2023-yildagi ochiq muloqotida belgilangan vazifalarni amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2023-yil 4-sentabrdagi PQ-292-son, "Kichik biznesni rivojlantirishni moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida" 2023-yil 14-sentabrdagi PQ-306-son, "Aholini kichik va o'rta biznesga keng jalb qilishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida" 2023-yil 15-noyabrdagi PQ-366-son, "2024-yilda yangi ish o'rinlarini tashkil etish va aholi bandligiga ko'maklashish dasturi to'g'risida" 2024-yil 9-yanvardagi PQ-7-son Qarorlari va O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Kichik biznesni uzluksiz qo'llab-quvvatlash" kompleks dasturini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2024-yil 20-yanvardagi 37-sonli Qarori ijrosini ta'minlash maqsadida ushbu o'quv qo'llanma ishlab chiqilgan.

Ushbu o'quv qo'llanma Birlashgan Millatlar Tashkilotining Sanoat Rivojlanishi Tashkilot (UNIDO) talablari asosida tuzilgan bo'lib, 60411300-"Biznesni boshqarish" (Bakalavriat), 70411301-"Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni tashkil etish" (Magistratura) hamda 08.00.15-"Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti" (Doktorantura) ta'lim yo'nalishlari bo'yicha ta'lim olayotgan talabalar va ilmiy tadqiqotlar olib borayotgan mustaqil izlanuvchilar ham o'quv qo'llanma sifatida foydalanishlari mumkin.

O'quv qo'llanmada loyihani tashkil etish, biznes yuritish, loyihani boshqarish, loyihani menejmenti va marketingi, loyihani texnik jihatlar, texnologik jihozlar va texnologik jarayonlar, ishlab chiqarish rejasi, ta'minot rejasi, HR-rejasi, moliyaviy rejasi, loyihaning zararsiz ishlash nuqtasi, loyihani rentabelligi, NPV va IRR koeffitsiyentlari, loyihani o'zini-o'zi qoplash muddati masalalari yoritib berilgan.

HURMATLI BIZNES VAKILLARI!

Ma'lumki, kichik biznes – bu mahallaga, tumanga yangi muhit olib kiradigan, odamlarimizga shijoat beradigan katta kuchdir.

Iqtisodiyoti jadal rivojlanayotgan ko'plab davlatlarda ish o'rinlarining 70-80 foizi shu soha vakillari tomonidan yaratilmoqda. Barcha nufuzli kompaniyalar tarixi ham aynan kichik va o'rta biznesdan boshlangan.

So'nggi yillarda mamlakatimizda mikro-biznes va oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish bo'yicha katta amaliy ishlar qilindi. Dasturlar orqali mikro-biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlashga har yili 1 milliard dollardan ziyod mablag' yo'naltiryapmiz. Natijada bugun har bir mahallada kamida 40-50 nafar yangi tadbirkor paydo bo'lib, minglab doimiy ish o'rinlari yaratilmoqda. Lekin kichik biznesni manzilli qo'llab-quvvatlash, ularga zarur shart-sharoitlar yaratish borasida bunday muhit hali to'liq shakllanib ulgurmaydi, desak, adolatdan bo'ladi.

Biz yil boshida kichik biznes toifasiga kimlar kirishini aniq belgilab oldik. Endi kichik tadbirkorlarning "oyoqqa turib olishi" va faoliyatini kengaytirishi uchun mutlaqo yangi yondashuvlarni joriy etamiz. Bunda ushbu soha vakillarini tadbirkorlikka o'qitish, ularga loyiha tayyorlab berish, faoliyatini moliyalashtirish, mahsulotlariga bozor, biznesiga sheriklar topish bo'yicha yaxlit eko-tizim yaratiladi.

Buning uchun, eng avvalo, "Qishloq qurilish bank"ni "Biznesni rivojlantirish banki"ga aylantiramiz. Ushbu yangi bankning faoliyati ham, ishlash uslubi va moliyalashtirish mexanizmlari ham yangicha bo'ladi. Jumladan, bank huzurida har bir hududda jami 14 ta kichik biznes markazi tashkil etiladi.

Markazlar esa tashabbuskorlarning biznes loyihalarini ishlab chiqishga ko'maklashadi, o'z hisobidan yangi loyiha qilmoqchi bo'lgan

tadbirkorlarni o'qitadi, yangi loyihalarga zarur mutaxassislarni jalb qiladi, tadbirkorlar uchun buxgalteriya, soliq, audit, marketing, huquqiy va boshqa konsalting xizmatlarini ko'rsatadi.

Ikkinchidan, hududlardagi Kichik biznes markazlarida o'qigan tadbirkorlarning loyihalarini eng qulay shartlar asosida moliyalashtirish yo'lga qo'yiladi.

Uchinchidan, Kichik biznes markazlari ko'magida loyiha tashabbuskori va yirik davlat korxonalari bilan kooperatsiya aloqalari o'rnatiladi. Bunda yangi korxonalarda zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish, xodimlar malakasini oshirish va mahsulotini realizatsiya qilishga Markazlar yordam beradi.

Shu bilan birga, ushbu korxonalarga davlat xaridlari tizimida o'zi ishlab chiqargan mahsulotlarni 2 yil davomida to'g'ridan-to'g'ri shartnoma bilan sotishga ruxsat beriladi.

To'rtinchidan, Kichik biznes markazlarini boshqarishga xususiy sheriklar jalb qilinadi. Ushbu tadbirkorlarga "Biznesni rivojlantirish banki"ga hissador bo'lib kirish huquqi beriladi.

Beshinchidan, yangi tizimni joriy etish bo'yicha alohida qonun ham qabul qilamiz. Bunda markaz bilan hamkorlikda kichik biznes loyihalarini amalga oshirish bilan bog'liq barcha jarayonlar soddalashgan tartibda belgilanadi.

Maqsadimiz – bir yil ichida kamida 150 mingta kichik biznes subyektini "oyoqqa turg'izish", kamida 25 mingtasini o'rta korxonalarga aylantirish, sohada 250 mingta yangi doimiy ish o'rni yaratishdan iborat.

**O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Shavkat Mirziyoyevning mamlakatimiz
tadbirkorlari bilan ochiq muloqot shaklida o'tkazilgan
uchrashuvdagi nutqidan**

18.08.2023

MUNDARIJA

Moliyaviy termin va atamalarining glossariysi	8
Kirish	10
1. Loyiha maqsadi	14
1.1. Loyiha maqsadi	15
2. Loyiha tashabbuskori	16
2.1. Loyiha tashabbuskori	17
2.2. Bozordagi holat, mavjud ishbilarmonlik aloqalari va ishbilarmonlik obro'si	18
3. Loyiha strategiyasi	20
3.1. Loyiha strategiyasi (loyihani yaratish tarixi va shartlari)	21
4. Bozor va marketing konsepsiyasi	26
4.1. Talab va taklif	27
4.1.1. Bozor tarkibi va tavsifi. Mahsulot tavsifi, uning bozordagi raqobatbardoshligi	27
4.1.2. Tarmoqning mavjud salohiyati, raqobatchi korxonalar, tarmoqni rivojlantirish istiqbollari va muammolarini baholash, hududiy joylashtirish, mahsulot sifati	43
4.1.3. Tarmoqning milliy iqtisodiyotdagi roli, uning ustuvor yo'nalishlari va maqsadlari	44
4.1.4. Import uning kelajakdagi tendentsiyalari, hajmi va narxlar	44
4.2. Marketing konsepsiyasi, sotuvlar prognozi	45
4.2.1. Bozorlarning joylashuvi, bozor segmentatsiyasi	45
4.2.2. Mavjud salohiyatli mahalliy va xorijiy ishlab chiqaruvchilar tomonidan kutilayotgan raqobat	50
4.2.3. Savdo dasturi, sotishni tashkil etish	51
4.3. Amaldagi tovar nomlari va mahsulotlarning patent tozaligi	51
4.4. Marketing xarajatlarini baholash	51
5. Moddiy resurslar	52
5.1. Xom-ashyo, materiallar, tarkibiy qismlarning tasnifi	53
5.1.1. Xom-ashyoning mavjudligi, xom-ashyoning tasdiqlangan zaxiralari	56
5.2. Uskunalarining to'liq quvvatda loyihadagi talabi	56
5.3. Energiya resurslari bilan ta'minlash	57
6. Obyektning joylashuvi	58
6.1. Tanlangan hududning xususiyatlari	59
6.1.1. Xom-ashyo va tayyor mahsulotlarni sotish bozorlari, transport kommunikatsiyalarigacha masofa	60
6.1.2. Ishlab chiqarish va ijtimoiy infratuzilmani baholash	60

6.1.3 Ekologiya, atrof-muhitga ta'siri (Umumiy ma'lumot)	61
6.2. Asosiy pozitsiyalar bo'yicha ishlab chiqarish uchun maydon tanlashni asoslash	61
7. Texnologiya va rejalashtirish	62
7.1. Ishlab chiqarish quvvati va yillar bo'yicha o'zlashtirish	63
7.2. Texnologiya va uskunalar	68
7.2.1. Texnologiya va uskunalarini tanlash asoslari, jarayon sxemalari, afzalliklari va kamchiliklari, uskunaning ishonchligi va etkazib beruvchining kafolatlari	68
7.2.2. Mahsulotlarning xalqaro standartlarga muvofiqligi. Ishlab chiqarilayotgan mahsulotlarning ISO 9000 seriyali talablariga muvofiqligini ta'minlash chora-tadbirlari va ularni amalga oshirish xarajatlari	73
7.3. Qurilish	75
8. Ishlab chiqarishni tashkil etish va qo'shimcha xarajatlar	76
8.1. Korxonaning tashkiliy tuzilmasi	77
8.2. Qo'shimcha xarajatlar (umumiy mini zavod bo'yicha va ma'muriy)	79
9. Mehnat resurslari	80
9.1. Ehtiyoj va mavjudlik	81
9.2. Kadrlar talablari, ularni o'qitish zarurati va tashkil etilishi	81
10. Loyihani amalga oshirish sxemasi	82
10.1. Loyihaning bosqichlari	83
10.2. Loyihani amalga oshirish jadvali	83
10.3. Loyihani amalga oshirish byudjeti	84
11. Loyihani amalga oshirish variantlarini moliyaviy baholash	86
11.1. To'liq investitsiya xarajatlari	87
11.2. Loyihani moliyalashtirish: moliyalashtirish mexanizmi va manbalari	87
11.3. Qarz mablag'larining qaytarilishi va o'z vaqtida qaytarilishini hisobga olgan holda iqtisodiy samaradorlikni baholash (agar ulardan foydalanilsa)	87
11.4. Soliqqa tortish	88
12. Ekologik me'yorlar va atrof muhitga ta'sirlar	90
12.1 Ekologik me'yorlar va tartibga soluvchi hujjatlar	91
12.2 Ekologik hujjatlarni rasmiylashtirish	94
13. Xulosalar	96
13.1. Loyihaning asosiy afzalliklari va kamchiliklari	97
13.2. Qabul qilingan variantning alternatalarga nisbatan afzalliklari	97
13.3. Noaniqlikning xatarlari va jihatlar	97
13.4. Moliyaviy tahlil natijalari bo'yicha xulosa	102
14. biznes loyihasining hisob-kitob qismi	104

MOLIYAVIY TERMIN VA ATAMALARNING GLOSSARIYSI

Atama nomi	Kengaytmasi	O'zbek tilidagi ma'nosi
PV	Present Value	Kelajakdagi pul oqimlarining joriy qiymatini aniqlash imkonini beruvchi moliyaviy ko'rsatkich.
NPV	Net Present Value	Investitsiya loyihalari samaradorligini baholash uchun foydalaniladigan ko'rsatkich. Bu ko'rsatkich yillar davomidagi pul oqimlarini joriy qiymati va biznesga kiritilgan sarmoyaninig farqi sifatida aniqlanadi.
IRR	Internal Rate of Return	Investitsiyalarning ichki daromadlilik darajasi (IIDD) yoki ichki rentabellik darajasi potentsial investitsiyalar rentabelligini baholash uchun moliyaviy tahlilda qo'llaniladigan ko'rsatkichdir. IRR diskontlangan pul oqimlarini tahlil qilishda barcha pul oqimlarining sof joriy qiymatini (NPV) nolga tenglashtiradigan diskont stavkasi.
Diskontsiz kummulyativ saldo		Pul oqimini boshqarish va moliyaviy rejalashtirishda qo'llaniladigan o'lchovdir. Bu ko'rsatkich pul oqimlarini ma'lum bir muddatga qoldig'ini ko'rsatadi.
Diskontli kummulyativ saldo		Diskontni hisobga olgan holda jamlangan qoldiq - bu diskont stavkasini hisobga olgan holda har bir kichik davr oxirida to'plangan pulning umumiy miqdorini baholash imkonini beruvchi moliyaviy ko'rsatkich.

KIRISH

Ma'lumki hozirgi kunda aholini arzon turar-joylar bilan ta'minlash, ijtimoiy soha obyektlari, noturar va aholi turar joylari uchun sifatli, arzon, zamonaviy qurilish materiallari bilan ta'minlash davr talabidir. Qurilish ishlari qiymatining 55-60 foizini qurilish materiallari tashkil etishini, zamonaviy arxitektura yangi energiya tejamkor, sifatli, arzon, yengil va bularning natijasida zilzilabardoshlikni oshirishga qaratilgan, yangi innovatsion qurilish materiallarini talab etishini inobatga olinsa, qurilish materiallari ishlab chiqarish sohasining taraqqiyoti ahamiyatini his qilish qiyin emas.

So'nggi yillarda dunyoda qurilish jarayonida energiya tejamkor, innovatsion qurilish materiallaridan foydalanish bino-inshootning tannarxi arzon bo'lishi hamda qurilish ishlarini tez fursatda, sifatli amalga oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Rivojlangan davlatlarda g'isht o'rniga energiya tejamkor gazoblok bloklaridan foydalanish keng ommalashgan bo'lib, mamlakatimizda ham ushbu qurilish materiallarini ishlab chiqarishni keng yo'lga qo'yish, bu yo'nalishda jahon tajribasini qo'llashga alohida e'tibor berib kelinmoqda.

So'nggi uch yillikda O'zbekiston gazoblok bloklaridan foydalangan holda uy-joy qurilishi doimiy yuqori o'sish sur'atlarini namoyon etmoqda. An'anaviy qurilish materiallari (g'isht, yog'och) uchun yuqori narxlar va binolarning umumiy issiqlik yo'qotish ko'rsatkichlari uchun talablarning kuchayishi tufayli gazoblok bloklarining yuqorida tavsiflangan afzalliklari yuqori bo'lganligi sababli birinchi o'ringa chiqdi.

Gazoblok bloklari g'ovak (teshik-teshik) betonning bir turi bo'lib, zamonaviy qurilish materiali hisoblanadi. Mutaxassislar ta'riflaganidek, gazoblok bloklari - bu yengil beton hisoblanib qum, suv, sement va boshqa qo'shimchalardan tashkil topgan

aralashmaning qattiqlashishi natijasidir. Gazoblok bloklari bir qator afzalliklarga ega, birinchi navbatda, struktura yengillashadi, ikkinchidan materialga namlik va harorat o'zgarishi ta'sir ko'rsatmaydi, uchinchidan, gazoblok bloklari issiqlik, sovuqlik va shovqin o'tkazuvchanligi juda kam.

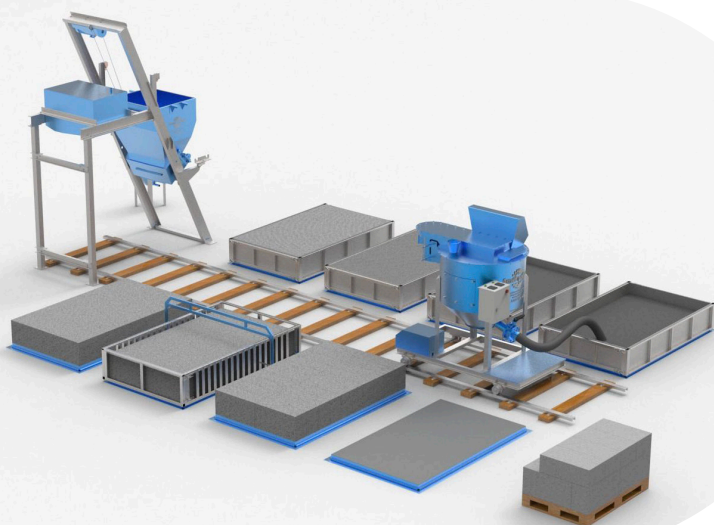
Uni ba'zan "sun'iy tosh", deb ham atashadi. Oddiy betondan farqi shuki, uning tarkibida 1-3 millimetrli pufaklar mavjud bo'lib, ular tufayli beton yengil, yetarli darajada mustahkam, issiq va sovuqdan yaxshi himoyalash xususiyatlariga ega. Shuningdek, dastlabki hisob kitoblarga kura tabiiy gazni 5 marta kam sarflashi, energiya tejamkorligi va eng asosiysi, unumdor tuproqning ishlatilmasligi bilan pishiq g'ishtdan bir necha marotaba afzaldir. Deylik, 1 metr kub g'isht 1800-2000 kilogramm og'irlikka ega bo'lsa, shu hajmdagi gazoblok bloklarining og'irligi atigi 500-700 kilogrammni tashkil etadi.

Bugungi kunda mamlakatimizda gazoblok bloklari ishlab chiqarishga bo'lgan talab real taklifdan ancha yuqori. Shu sababli gazoblok bloklarni ishlab chiqarish investitsiyalarning istiqbolli yo'nalishi hisoblanadi.

1. LOYIHA MAQSADI

1. 1. LOYIHA MAQSADI

Ushbu loyihaning asosiy maqsadi gazoblok ishlab chiqarishni tashkil etishdan iborat.

Ushbu loyihani amalga oshirish jarayonida uskunalar xarid qilish uchun umumiy qiymati 500 mln. so'm miqdorida investitsiya (bundan 300 mln. so'm bank krediti) mablag'larini jalb qilish yo'li bilan amalga oshirilishi rejalashtirilgan.

Jadval 1.1. (ming so'mda)

Nomi	Summa	Loyihada ishtirok etish			
		Kredit	%	O'z mablag'lari	%
Gazoblok ishlab chiqarish liniyasi	300 000	300 000	100%	-	0%
Qurilish montaj ishlari	98 950		0%	98 950	100%
Jami belgilangan aktivlar	398 950	300 000	75%	98 950	25%
Aylanma mablag'lar	78 550		0%	78 550	100%
Investitsion davrdagi kredit foizlari	22 500			22 500	100%
Jami	500 000	300 000	60%	200 000	40%

Loyiha tashabbuskorining asosiy maqsadi-qurilish gazobloki ishlab chiqarishni tashkil etish. Qurilish gazobloki ishlab chiqarishni tashkil etish xalqaro standartlarga javob beradigan mahsulotlar ishlab chiqarishga imkon beradi.

2. LOYIHA TASHABBUSKORI

2.1. LOYIHA TASHABBUSKORI

Loyiha tashabbuskori.

Loyiha tashabbuskorining faoliyatining asosiy turi yuridik va jismoniy shaxslar uchun qurilish materiallari ishlab chiqarishdir. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi bilan taqiqlanmagan va korxona Ustaviga muvofiq bo'lgan boshqa faoliyat turlaridir. Loyiha asosiy xususiyati texnologik yechimning soddaligi va ishonchiligi hisoblanadi. Ushbu biznes-loyihagi barcha hisob-kitoblar joriy yil narxlarida keltirilgan. Asos sifatida voqealar rivojlanishining konservativ stenariysi tanlangan. Hisob-kitobning kirish parametrlarining aniq qiymatlari bo'lmagan taqdirda, xarajatlarni baholashda yuqori chegara va daromadlarni baholashda pastki chegara ishlatilgan.

Loyiha o'rtacha xavf darajasi bilan iqtisodiy jihatdan samarali deb topilgan. Loyiha tashqi konyunkturaning o'zgarishiga nisbatan barqaror.

Loyiha tashabbuskori O'zbekiston Respublikasining qonunchilik hujjatlarida belgilangan tartibda tegishli organlarda davlat ro'yxatiga olingan kundan boshlab yuridik shaxs hisoblanadi.

Loyiha tashabbuskori o'z faoliyatini o'zini o'zi qoplash va o'zini o'zi moliyalashtirish tamoyillari asosida amalga oshiradi, O'zbekiston Respublikasi bank muassasalarida, sum va chet el valyutasi hisob raqamlariga ega.

Loyihaing joriy faoliyatiga rahbarlik nafaqat boshqaruv sohasida, balki bevosita qurilish materiallari ishlab chiqarish

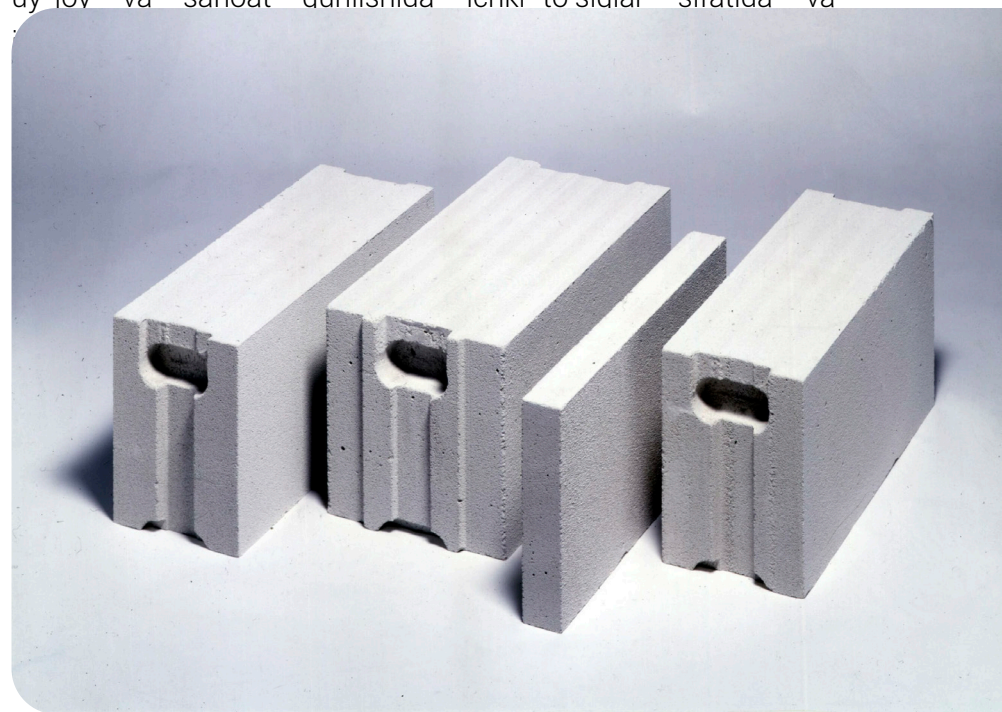
sohasida katta tajribaga ega rahbar tomonidan amalga oshirilishi maqsadga muvofiqdir.

2.2. BOZORDAGI HOLAT, MAVJUD ISHBILARMONLIK ALOQALARI VA ISHBILARMONLIK OBRO'SI

Loyihaga qurilish materiallari ishlab chiqarish sohasida ko'p yillik ish tajjiga ega bo'lgan yuqori malakali mutaxassislar jalb

qilinishi lozim .Loyihani tashkil etish jarayonida sement, qum va boshqa xom-ashyo materiallari yetkazib beruvchilar bilan aloqa o'rnatilishi, shuningdek, tayyor mahsulotlarni sotish kanallari bilan aloqalar o'rnatilishi lozim.Loyihada ishlab chiqarilishi taklif qilinayotgan gazoblok bloklari qurilish materiallari bozorida , so'nggi yillarda asosiy kompozitsion material, g'ishtga nisbatan arzon va sifatli alternativa sifatida pozitsiyaga ega bo'lib bormoqda.Ushbu materiallar asosan kam qavatli uylarda tayanch devorlar qurish uchun, shuningdek ko'p qavatli uy-iov va sanoat qurilishida ichki to'siqlar sifatida va

3. LOYIHA STRATEGIYASI

3.1. LOYIHA STRATEGIYASI (LOYIHANI YARATISH TARIXI VA SHARTLARI)

O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining ustuvor tarmoqlarida tarkibiy o'zgarishlarning asosiy vositalaridan biri bu iqtisodiyotga investitsiyalar jalb qilish bo'yicha davlat siyosatidir.

So'nggi yillarda O'zbekistonda juda qulay investitsiya muhiti yaratildi, bu avvalo har qanday strategik investor uchun muhim bo'lgan doimiy siyosiy va iqtisodiy barqarorlik bilan tavsiflanadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi Prezidentining tadbirkorlar bilan 2023 yildagi ochiq muloqotida belgilangan vazifalarni amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2023 yil 4 sentyabrdagi PQ-292-son, "Kichik biznesni rivojlantirishni moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida" 2023 yil 14 sentyabrdagi PQ-306-son, "Aholini kichik va o'rta biznesga keng jalb qilishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida" 2023 yil 15 noyabrdagi PQ-366-son, "2024 yilda yangi ish o'rinlarini tashkil etish va aholi bandligiga ko'maklashish dasturi to'g'risida" 2024 yil 9 yanvardagi PQ-7-son Qarorlari va O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Kichik biznesni uzluksiz qo'llab-quvvatlash" kompleks dasturini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2024 yil 20 yanvardagi 37-sonli qarorlarini keltirishimiz mumkin.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2023-yil 17-noyabr kuni "Ishlab chiqarishni yanada rivojlantirish va tadbirkorlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida" gi farmonini imzoladi.

Farmonda ishlab chiqarishni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari etib tadbirkorni har tomonlama qo'llab-quvvatlash, ularga yer maydonlari va binolar ajratish, muhandislik-

kommunikatsiya tarmoqlariga ulash, imtiyozli kreditlar berish, ishlab chiqarish mahsulotlarini sotish va eksport qilish, shuningdek respublikamizning tuman va shaharlarida tadbirkorlikni rivojlantirish markazlarini tashkil etish va ular faoliyatini takomillashtirish ishlari belgilandi.

Shuningdek O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Miromonovich Mirziyoyev tomonidan 2023- yil 14- sentabrdagi "Kichik biznesni rivojlantirishni moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ 306-sonli qaror imzolandi.

Qarorga ko'ra, 2023-yil 1-oktabrdan "Kichik biznesni uzluksiz qo'llab-quvvatlash" kompleks dasturi amalga oshiriladi.

Quyidagilar "Kichik biznesga ko'maklashish markazi" mas'uliyati cheklangan jamiyatlariga onlayn ariza yuborish orqali Dasturda ishtirok etish huquqiga ega bo'ladi:

kamida 1-yil mobaynida ishlayotgan YaTT, dehqon xo'jaliklari, o'zini o'zi band qilgan shaxslar, hunarmand, kasanachi, NTT, uch va undan ortiq kishini doimiy ish bilan ta'minlayotgan kichik tadbirkorlik subyektlari;

oilaviy tadbirkorlik dasturlari doirasida o'z biznes loyihalarini muvaffaqiyatli amalga oshirib, ijobiy kredit tarixiga ega bo'lgan shaxslar.

2023-yil 1-oktabrdan Dasturda ishtirok etuvchi kichik tadbirkorlik subyektlariga, jumladan:

faoliyatini yo'lga qo'yish yoki kengaytirish uchun 2-yilgacha imtiyozli davr bilan 7-yilgacha hamda aylanma mablag'lar uchun revolver tarzda 3-yilgacha yillik Markaziy bank asosiy stavkasidan 4 foizlik yuqori stavkada 1,5 milliard so'mgacha kreditlar ajratiladi va (yoki) asosiy vositalarni sotib olish uchun lizing beriladi.

Bunda, 100 million so'mgacha kreditlarni garovsiz, 150 million

so'mgacha kreditlarni garov talabi 50 foizgacha pasaytirilgan holda ajratish imkoniyati nazarda tutiladi;

qiymati 1,5 milliard so'mgacha bo'lgan asosiy vositalar 7-yilgacha bo'lib-bo'lib to'lash sharti bilan qarzga beriladi;

innovatsion ishlanmalarni tijoratlashirish, yuqori texnologik startap loyihalariga davlat ilmiy dasturlari doirasida 2 milliard so'mgacha grant mablag'lari ajratiladi.

2024-yil 1-yanvardan oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish dasturlari doirasida kreditlar 3-yilgacha muddatga 6 oylik imtiyozli davr bilan yillik Markaziy bankning asosiy stavkasidan 4 foizlik punkt yuqori stavkada ajratiladi.

Qaror bilan Iqtisodiyot va moliya vazirligi tuzilmasida Kichik va o'rta biznes rivojlanishini tahlil qilish, qo'llab-quvvatlash va sohada davlat siyosatini muvofiqlashtirish departamenti tashkil etildi.

Kichik biznesni rag'batlantirish bo'yicha mavjud chora-tadbirlar, kichik biznes subyektlariga imtiyozlar berish loyihani yaratish uchun asosiy shartlar bo'lgan.

Ushbu loyiha doirasida Kompaniyaning strategik maqsadi qurilish gazobloki ishlab chiqarishni tashkil etishdir.

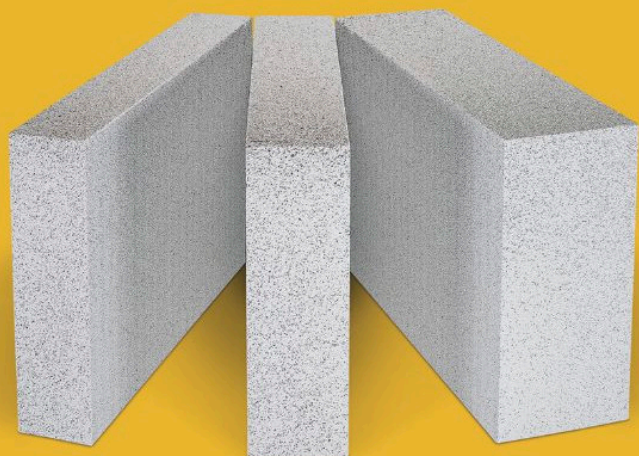
Loyihani yaratish uchun asosiy shartlar:

- katta ichki iste'mol bozorining mavjudligi;
- korxona muassislari va boshqaruvchilarining bozordagi katta tajribasi;
- ishlab chiqarishni tashkil etishi kerak bo'lgan hududni ta'minlash, loyiha uchun zarur muhandislik kommunikatsiyalari;
- xodimlarning ishni boshlash uchun tayyorligi;
- ushbu loyihani amalga oshirishning maqbul shartlari.

4. BOZOR VA MARKETING KONSEPSIYASI

4.1. TALAB VA TAKLIF

4.1.1. BOZOR TARKIBI VA TAVSIFI. MAHSULOT TAVSIFI, UNING BOZORDAGI RAQOBATBARDOSHLIGI

Loyiha g'oyasi mintaqaviy iste'molchilar ehtiyojlari uchun avtoklav bo'lmagan gazoblok ishlab chiqarishni tashkil etishdan iborat. Bu loyiha kuniga 40 m³ va oyiga 640 m³ gazoblok ishlab chiqarish quvvatiga ega. Bugungi kunda gazoblok bloklari ishlab chiqarish va uni sotish bozori o'z rivojlanishining dastlabki bosqichida. Gazoblok bloklari asosida qurilishning ulushi (uy- joy qurilishi umumiy hajmining taxminan 10%) rivojlangan mamlakatlarga nisbatan (30-40%) pastligi gazoblok bloklari bozorining istiqbolli ekanligini ko'rsatadi.

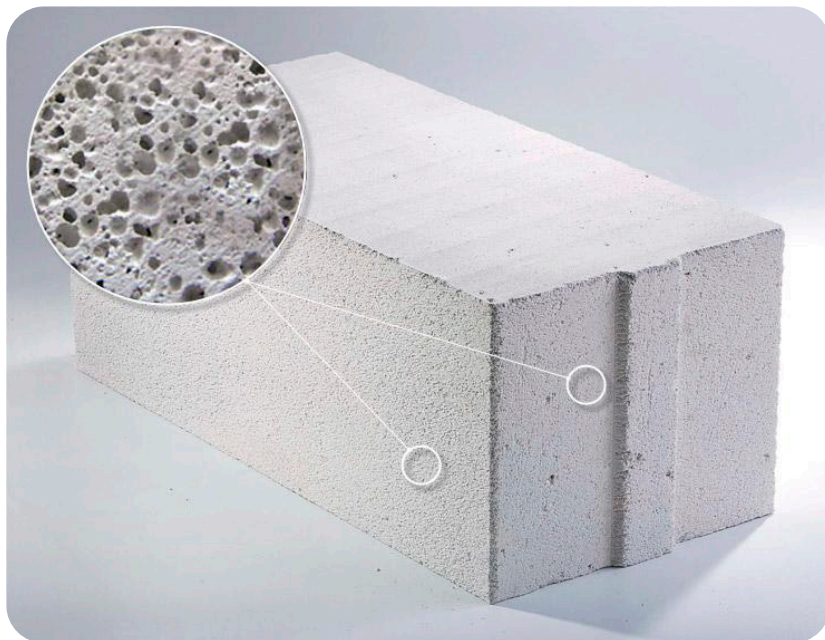
2020-yilda Respublikamizda 1 mln. kub metr atrofida gazoblok bloklari ishlab chiqarildi. Gazoblok bloklari iste'molining oshishi respublikada karkas-monolit usulida ijtimoiy va sanoat obyektlarida gazoblok bloklaridan tashqi va ichki devor sifatida foydalanish - eng istiqbolli texnologiyalardan biri hamda faol rivojlanishning asosiy sabablari hisoblanadi. Gazoblok bozori mahalliy bozorlarga tegishli bo'lib, ishlab chiqaruvchilar, o'z hududida mahsulot sotishadi yoki mahsulotlarni qo'shni viloyatlarga yetkazib berishadi. Shuning uchun loyiha tashabbuskori gazoblokni o'z qurilish materiallari do'koni orqali sotishni, shuningdek ulgurji sotishni amalga oshirishni rejalashtirmoqda.

Gazoblok

Gazoblok - bu butun hajm bo'ylab teng ravishda taqsimlangan diametri 1-3 mm bo'lgan yopiq teshiklari bo'lgan yengil, uyali beton. Oxirgi ishlov berish texnologiyasiga ko'ra, avtoklava va "avtoklava bo'lmagan" gazoblok turlariga ajratilishi mumkin. Ushbu materialni ishlab chiqarishda sement, kvarsli qum va maxsus gaz hosil qiluvchilardan foydalaniladi, shuningdek, uni tayyorlashda aralashma tarkibiga gips, ohak, sanoat chiqindilari, masalan, metallurgiya ishlab chiqarishlarining kul va shlaklari qo'shiladi.

Suv bilan aralashtirilgan aralashmada gaz hosil bo'lishi,

odatda mayda dispersiyali metall alyuminiyning kuchli alkali sement yoki ohakli eritma bilan o'zaro ta'siriga bog'liq bo'lib, kimyoviy reaksiya natijasida sement eritmasini ko'piklantiruvchi gazli vodorod va kalsiy aluminatlari hosil bo'ladi.

Quruq alyuminiyni eritmani aralashtirishda ishlatish qulay emas, chunki u juda ko'p chang chiqaradi. Shuning uchun maxsus gaz hosil qiluvchi vosita sifatida alyuminiy pastalar va suspensiyalar ishlatiladi.

Pufakli beton

Hujayrali beton - mineral bog'lovchi va silliq tuproqli to'ldirish vositasi asosida sun'iy g'ovakli qurilish materiali, yengil beton turlaridan biridir.

Asosan, qurilish issiqlik izolyatsiyasi uchun mo'ljallangan: temir-beton plitalar bo'yicha qoplamalar va chorak qoplamalarini issiqlik izolyatsiyasi qatlami sifatida turli maqsadli binolarning ko'p qatlamli devor konstruksiyalari; uskunalar va quvurlar yuzasini 400° C gacha bo'lgan haroratda issiqlikdan himoya qilish uchun; issiqlikka chidamli hujayrali betonlar uskunalarining yuza harorati 700° C gacha bo'lgan issiqlik izolyatsiyasi uchun qo'llaniladi.

So'nggi yillarda yengil beton bloklar devor materiallari sifatida ommalashib bormoqda. Hujayrali betondan qurilgan kottejlar va ko'p qavatli uylar g'ishtga qaraganda issiqlik xususiyatlariga ega. Bu ko'p jihatdan zamonaviy bloklarning to'g'ri geometriyasi tufayli amalga oshiriladi. Aniq o'lchamlari (± 2 mm) tufayli bloklarni sement eritmasi qatlamiga emas, balki 3 mm dan ortiq bo'lmagan yopishqoq qatlamli maxsus yopishqoqqa joylashtirish mumkin, bu odatda sovuqqa ko'prik bo'lib xizmat qiladi.

Gazoblok bloklarning tasnifi

Maqsadlari bo'yicha:

1. Konstruksiya.
2. Konstruksiya issiqlik izolyatorlari.
3. Issiqlik izolyatorlari.
4. Qattiqlash sharoitlari bo'yicha: Avtoklavli (sintetik qattiqlash) - atmosferik bosimdan yuqori bosimda to'yingan bug 'muhitida qattiqlash;

Avtoklavsiz (gidratsion qattiqlash) - tabiiy sharoitlarda, elektr isitish yoki atmosferik bosimda to'yingan bug 'muhitida qattiqlash.

Bitiqlovchi va kremniy komponentlar turiga ko'ra quyidagilarga bo'linadi:

Asosiy bog'lovchi turiga ko'ra:

Og'irligi 50% dan ortiq ohak-kimilla, shlak va gips yoki sement qo'shimchalari yoki og'irligi 15% gacha bo'lgan ohak bog'lovchilarga;

Portlandsement tarkibi 50% va undan ortiq bo'lgan sementli bog'lamalarda;

1. Portlandsement tarkibi 15% va undan ko'p bo'lgan va 50% va undan ko'p bo'lgan aralash bog'lamalarda, ohaktosh va shlak yoki shlak-o'simlik aralashmasidan iborat bo'lgan aralash bog'lamalarda;

2. ohaktosh tarkibi 50% va undan ko'p bo'lgan ohaktosh, gips yoki ohaktosh aralashmasidan iborat bo'lgan shlak bog'lamalarda;

3. yuqori asosli oltingugurt tarkibi 50% va undan ko'p bo'lgan kul bog'lamalarda;

4. kremno-zemisli tarkibiy qism turi bo'yicha:

5. tabiiy materiallarda - mayda tortilgan kvarts va boshqa qumlarda;

6. sanoatning ikkilamchi mahsulotlarida - IESda chiqariladigan

oltingugurtda, oltingugurti gidrolizatsiya qilishda, turli minerallar va boshqa ferruginalar chiqindilaridan ikkilamchi boyitish mahsulotlarida.

Avtoklavli gazoblok ishlab chiqarish texnologiyasining paydo bo'lishi tarixi

Betonga g'ovaklik tuzilishni berish uchun chexiyalik Goffman sement va gips eritmalariga kislotalar, uglerod kislotalari va xlor tuzlarini qo'shdi. Tuzlar eritma bilan o'zaro ta'sirda bo'lib, betonni g'ovaklik qiladigan gaz ajratib chiqardi. Goffmanning g'oyasi amerikalik Aulsvort va Dyer tomonidan ishlab chiqilgan. 1914 yilda ular alyuminiy va sink kukunlaridan gaz hosil qiluvchi vosita sifatida foydalanganlar. Ushbu kukunlar va o'chgan ohaktosh bilan kimyoviy reaksiya jarayonida vodorod ajralib chiqdi, bu esa betonning g'ovaklik tuzilishiga ega bo'lishiga yordam berdi. 1923-yilda Shvetsiyalik arxitektor va olim Yuxan Aksel Erikssonga gazoblok (gazsilikat) uchun birinchi patent berilgan. U o'z tadqiqotlarida alyuminiy kukuni bilan o'zaro ta'siri hisobiga ohak, kremniy elementlar va sement eritmasini qo'shishga harakat qildi. Ushbu yondashuv muvaffaqiyatga erishdi. Shvetsiyaning "Siporex" va "Yutong" kompaniyalari tomonidan gazoblok bloklari ishlab chiqarishni rivojlantirishga eng katta hissa qo'shilgan.

1934 yilda Shvetsiyaning "Siporex" firmasi tomonidan gazoblok ishlab chiqarishning biroz boshqacha usuli hayotga tatbiq etilgan. U portland sement va kremniy element aralashmasini qo'llashga asoslangan. Ushbu usulning mualliflari fin muhandislari Lennart Forssen va shved Ivar Eklundlardir. Yuqorida sanab o'tilgan muhandislarning ilmiy va amaliy yutuqlari keyinchalik dunyodagi ko'plab mamlakatlarda gaz silikatlar va gazoblok sanoat ishlab chiqarishining asosi bo'ldi.

Issiqlik o'tkazuvchanligi

Issiqlik o'tkazuvchanligi - gazoblokning asosiy xususiyatlaridan biridir. Kam zichligi va past issiqlik o'tkazuvchanligi tufayli gazoblok issiqlikni izolyatsiya qiluvchi konstruksiyalarda (binolar va inshootlarning ko'taruvchi va to'siq devorlarida) qo'llaniladi. D500 markali gazoblokning issiqlik o'tkazuvchanligi quruq holda $0,12 \text{ Vt/m} \cdot \text{K}$ ga teng, to'liq g'ishtdan ($0,45-0,55 \text{ Vt/m} \cdot \text{K}$) 4 baravar past va yog'och issiqlik o'tkazuvchanligidan ($0,15 \text{ Vt/m} \cdot \text{K}$) biroz past. Namlik mavjudligi gazoblokning issiqlik o'tkazuvchanligiga sezilarli darajada ta'sir qiladi, shuning uchun tavsiflarda odatda ikkita kattalik ko'rsatiladi - gazoblokning quruq holatdagi issiqlik o'tkazuvchanligi (yalang'an $\lambda(\alpha)$ va 4% namlikdagi issiqlik o'tkazuvchanligi - $\lambda(\beta)$). Issiqlik o'tkazuvchanligi gazoblok zichligiga ham sezilarli darajada bog'liq: zichligi

Jadval 4.1.**Turli zichlik va namlikdagi gazoblokning issiqlik o'tkazuvchanligi**

	Issiqlik o'tkazuvchanlik koeffitsiyenti, $\text{Vt/m} \cdot \text{K}$			
Zichligi	D300	D400	D500	D600
Quruq gazoblok	0,072	0,096	0,112	0,141
Namlik 5% bo'lgan gazoblok	0,088	0,117	0,147	0,183

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 23 maydagi Farmoni bilan qurilish materiallari sanoatini rivojlantirishni jadallashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan sement, g'isht va ohaktosh zavodlari ishlab chiqaruvchilarining energiya samaradorligini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar majmui tasdiqlandi.

Gazoblok ishlab chiqarishda faqat elektr energiyasi ishlatiladi.

Yuqorida aytib o'tilganlardan kelib chiqib, ko'pgina qurilishlarda oddiy g'ishtar o'rniga gazoblok bloklar ishlatiladi, degan xulosaga kelish mumkin.

Gazoblokni qo'llashning afzalliklari

Quyidagi xususiyatlar gazoblok bloklari nima uchun qurilish sohasida mashhur bo'lishini ko'rsatadi:

- Ushbu materialning xizmat muddati ko'plab bino egalari tomonidan amalda tasdiqlangan. Skandinaviya mintaqalarida 70 yildan ortiq bo'lgan gazoblok blokli uylarni topish mumkin. Shuningdek, ular hech qanday shikastlanmaganligini ta'kidlash kerak. Shunday qilib, ushbu materialdan qurilgan uylar

100 yildan ortiq vaqt davomida saqlanib qoladi.

- **Asosiy xususiyatlari.** Gazoblok issiqlik izolyatsiyasi va issiqlik to'plash kabi parametrlarda yuqori ko'rsatkichlarga ega. Bu degani, uy hatto past haroratda ham issiq bo'ladi. Shuningdek, bunday binolar qo'shimcha issiqlik qatlami talab qilmaydi, bu esa qurilishdagi moliyaviy xarajatlarni kamaytirishga imkon beradi.

- **Bug' o'tkazuvchanligi.** Bunday materialdan qurilgan uy-joy ideal iqlimga ega. Siz hech qachon haddan tashqari quruqlik yoki namlikni boshdan kechirmaysiz. Ichki sharoitlar har doim qulay bo'ladi.

- **Ekologik jihatdan.** Gazoblok tarkibida inson sog'lig'iga zarar yetkazuvchi toksik komponentlar mavjud emas. Bundan tashqari, bu material chang chiqarmaydi, bu esa atrof-muhit uchun ijobiy jihatdir.

- **Qurilish tezligi.** Gazoblok bloklar odatdagi g'ishtlardan ancha kattaroq. Bu qurilish jarayonini soddalashtiradi va binoni tez qurishga imkon beradi. Bundan tashqari, bu materialdan foydalanilganda devorlarni yuza qismini qo'shimcha tekislash kerak emas.

- **Yong'inga chidamliligi.** Material yonmaydi va o'zidan olov o'tkazmaydi. Devor olov bosimi ostida 7 soatgacha tura oladi. Shunday qilib, bino yong'indan zarar ko'rmaydi.

- **Sovuqqa chidamli.** Gazoblok hatto eng past haroratdan ham qo'rqmaydi.

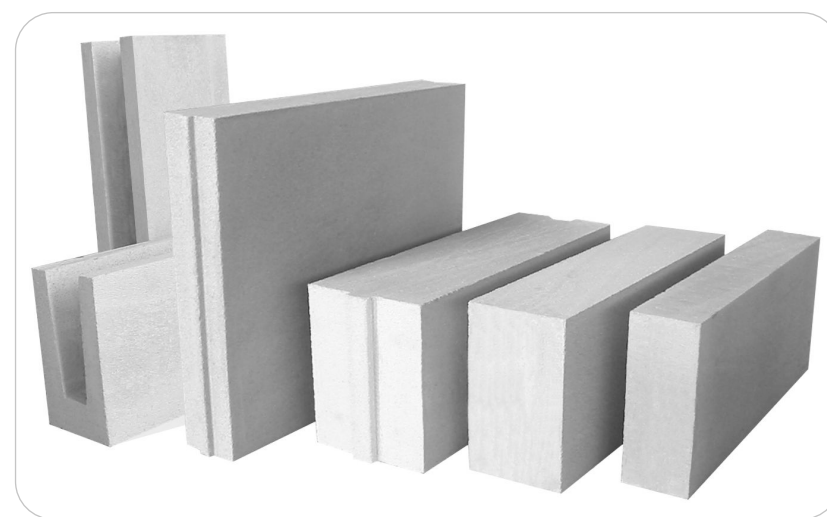
Gazoblok - har qanday maqsadga mo'ljallangan binolarni qurish uchun optimal material hisoblanadi.

Gazoblok - bu oddiy asboblardan iborat ishlov berish mumkin bo'lgan yengil g'ovakli material: burg'ulash, arralash, rejalashtirish mumkin. O'ziga xos xususiyatlariga ega - gazoblokka mix va boshqalarni osongina qoqish mumkin. Uning

g'ovakliligi taxminan 85%, shuning uchun gazoblok o'zida yog'och va g'ishtning eng yaxshi xususiyatlarini birlashtiradi. Gazoblok yordamida dam olish uchun uy, iliq turar joy qurish mumkin. Chunki gazoblokning sifati taqsimotning bir xilligini, hajmining tengligini va g'ovaklarning yopiqligini belgilaydi.

To'g'ri materialni tanlash oson ish emas, chunki devor qurilishiga ta'sir qiladigan ko'plab omillar mavjud: iqlim, iqtisodiy ko'rsatkichlar, arxitektura qarorlari, fizik-mexanik ko'rsatkichlar bunga misoldir.

Bundan tashqari, atrof-muhitga zarar yetkazmaslik ham muhimdir. Ekologik jihatdan: gazoblok ishlab chiqarishda faqat tabiiy xom-ashyo (sement, qum, alyuminiy kukuni, ohak va boshqalar) ishlatiladi. Gazoblok o'zining ekologik xususiyatlari bo'yicha faqat yog'ochdan past turadi va zaharli moddalarni chiqarmaydi. lekin, yog'ochdan farqli o'laroq, u qarimaydi, chirmaydi va yonmaydi. Gazoblokdan qurilgan uyda, yog'ochdan

qurilgan uyda bo'lgani kabi oson nafas olish mumkin.

Gazoblokning ko'plab afzalliklari bor. Skandinaviya va Shimoliy Yevropa mamlakatlarida gazoblokning mashhurligi -buning tasdig'idir.

Gazoblok eng yaxshi issiqlik saqlovchi xususiyatlarga ega - issiqlik o'tkazuvchanligi past. Bu qo'shimcha issiqlik izolyatsiyasidan voz kechishga va uyni isitishga sarflanadigan mablag'larning taxminan 20% ini tejashga imkon beradi. Hatto yozda ham gazoblokdan qurilgan uy isib ketmaydi. Bundan tashqari, gazoblok - yonmaydigan material, I va II darajali olovga chidamli.

Gazoblokning og'irligi: quruvchilar uchun ma'lumot.

Gazoblok - kam qavatli qurilish uchun ajoyib material! Ko'pjihatdan, o'rtacha gazoblok bloki o'lchamlari bo'yicha standart g'ishtdan ancha ustun bo'lgani tufayli mustahkam, uy tez va juda oson quriladi!

Loyihachi gazoblokning og'irligini bilishi kerak. Bu:

- poydevordagi yukni to'g'ri hisoblash;
- tayanch armaturadan foydalanishni nazarda tutish;
- uyni qurish uchun zarur bo'lgan gazoblokning umumiy miqdorini aniqlash imkonini beradi.

Muhim! Bitta blokning og'irligi uning o'lchamlari va material zichligiga bog'liq. Bu yerda juda oddiy formula ishlaydi. Agar gazoblok D600 deb belgilangan bo'lsa, demak uning zichligi 600 kg/m^3 , ya'ni bir kub metrda 600 kg.

Belgilangan o'lchamdagi gazoblok blokning og'irligi.

Bitta blokning og'irligini hisoblash uchun uning markasi vachiziqli o'lchamlarini bilish kerak. Binolar qurish uchun eng keng tarqalgan variant: $600 \times 300 \times 200$, o'lchamdagi gazoblokning og'irligi 500 kg/m^3 da 18 kg . 700 kg/m^3 da og'irligi 25 kg gacha

bo'ladi. Shuni yodda tutingki, bitta gazoblok blokning og'irligini aniqlash uchun uning o'lchamlarini (yuqori, uzunligi, kengligi) ko'paytirish va natijani zichligiga ko'paytirish kerak. Ammo bu formula faqat to'g'ri burchakli bloklar uchun to'g'ri keladi. Ba'zan qurilishda kattaroq bloklar qo'llaniladi. 1 ta $600 \times 400 \times 300$ gazoblok bloki zichligi 500 kg/m^3 bo'lganida 36 kg og'irlikga ega bo'ladi. Bunday "g'ishtlar" bilan maxsus texnikani jalb qilmasdan ishlash qiyinroq. $600 \times 300 \times 300$ gazoblok bloki og'irligi - 27 kg. Jadvalda gazoblok bloklarning eng keng tarqalgan turlari va ularning asosiy xususiyatlari keltirilgan:

Jadval 4.2.

Gazoblok blokning o'lchamlari, mm	Zichligi, kg/m^3	Bitta blokning og'irligi, kg	Qatlamdagi bloklar soni, dona
$600 \times 300 \times 100$	600	10.7	64
$600 \times 300 \times 200$	600	21,4	32
$600 \times 300 \times 300$	600	32,1	24
$600 \times 300 \times 400$	600	42.8	16

Qiziqarli narsa shuki, ba'zan quruvchilarga bir metr kubga qancha tosh joylashishi mumkinligini bilish qulay bo'ladi. Bu raqam ham o'zgaruvchan bo'lib, har bir toshning o'lchamiga bog'liqdir. Gazoblok o'lchamiga qarab 16 dan 64 tagacha tosh joylashishi mumkin. Bu raqamni topish uchun, 1 ni kub metrda ifodalangan bitta toshning hajmiga bo'lish kerak.

Gazoblok 1 kubining og'irligi qancha?

Quruvchilarni podon qancha kub metrni sig'dira olishi vaberilgan marka kub metrining og'irligi qiziqtiradi. $600 \times 300 \times 200$ D600 standart bloklarining 1 metr kubi 600 kg vaznga ega, bunda podonga 1,15 kub metr joylashadi (ya'ni palletning umumiy og'irligi 685 kg). Umuman olganda, bitta gazoblok blokning o'lchami qanchalik katta va uning zichligi shunchalik yuqori bo'lsa, bitta blokning va umumiy "o'ramning" og'irligi shunchalik ko'p bo'ladi.

Muhim! Gazoblok blokining og'irligini aniqlash uchun murakkab formulalardan foydalanish shart emas. Barcha parametrlar hisoblab chiqilgan va maxsus jadvallarga kiritilgan. Ularda quyidagi ma'lumotlar mavjud:

- podonadagi bloklar soni,
- bitta blokning o'lchamlari,
- og'irligi,
- sovuqqa chidamliligi,
- issiqlik o'tkazuvchanligi,
- shovqinsizlanish indeksi va boshqalar.

Ishlab chiqarish hajmi nafaqat kerakli bino maydoni va xom-ashyo hajmiga, balki ish o'rinlari soniga ham bog'liq. Minimal hajmlarda, ishchilarni yollamasdan ham ishlash mumkin, bu erda tadbirkorning o'zi ham buni uddalay oladi, ammo agar biz katta miqyosda ishlab chiqarishni istasak, xodimlarni yollamasdan ishni tashril qilib bo'lmaydi (2 dan 10 gacha ishchi). Ikki smenali ish kuni haqida o'ylash kerak.

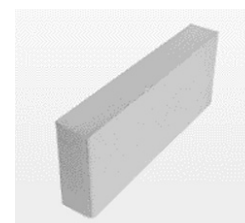
Aniqlik toifalari, standart o'lchamlar: 3 ta asosiy aniqlik toifasi mavjud bo'lib, ularning asosiy farqi geometrik o'zgarishlardir. Sovuqqa chidamliligi, zichligi, mustahkamligi kabi texnik xususiyatlari toifaga bog'liq emas.

Rasm 4.1.**Bloklarning standart o'lchamlari:**

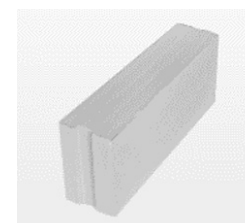
Uzunligi - 625 mm,

Balandligi - 250 mm,

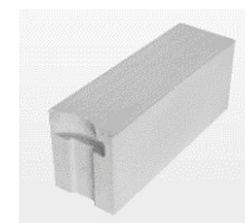
Eni - 100, 150, 200, 250, 300, 400 mm.

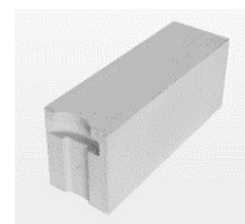
O'lcham, mm:
625*100*250

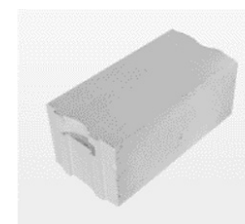
O'lcham, mm:
625*150*250

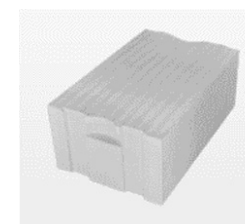
O'lcham, mm:
625*200*250

O'lcham, mm:
625*240*250

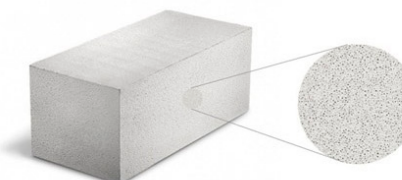
O'lcham, mm:
625*300*250

O'lcham, mm:
625*400*250

O'rtacha zichligi

Gazoblok kam og'irlik va past zichlikni ta'minlaydigan g'ovakli tuzilishga ega bo'lib, bu materialni yanada mashhur qiladi.

Rasm 4.2.

Material	Rasmi	Issiqlik o'tkazuvchanligi	Zichligi
Arbolid		0,8 - 0,17 Vt/m*K	400 - 850 kg/m ³
Penobeton		0,14 - 0,38 Vt/m*K	400 - 1200 kg/m ³
Gazoblok		0,18 - 0,28 Vt/m*K	600 - 800 kg/m ³
Keramzitbeton		0,50 - 0,70 Vt/m*K	900 - 1200 kg/m ³
Shlakobeton		0,20 - 0,60 Vt/m*K	900 - 1400 kg/m ³
G'isht		0,56 - 0,95 Vt/m*K	1550 - 1900 kg/m ³
Silikat g'isht		0,85 - 1,15 Vt/m*K	1700 - 1950 kg/m ³

Avtoklav bo'lmagan gazoblokning asosiy xususiyatlari:

- quruq qarag'ay kabi past zichlik (500 kg/m³), bu oddiy betondan 5 baravar kam va g'ishtdan 3 baravar kam;
- siqish kuchi, 2 va 3 qavatli binolarning yuk ko'taruvchi devorlari uchun etarli (1-5 MPa). Birinchi kun davomida kuchning oshishi 50% ga etadi;

Jadval 4.3.

Afzalliklari	Kamchiliklari
Materialning yuqori ekologik xavfsizligi; yong'inga chidamlilik	Bloklarning mo'rtligi. Bu ko'pincha terish ishlari va tashish paytida o'zini namoyon qiladi.
Past zichlik va natijada kichik yuk	Suvni yutish qobiliyatining oshishi
Masalan, g'isht bilan taqqoslaganda yuqori qurilish tezligi.	Devorga og'ir narsalarni mahkamlashda qiyinchilik.
Ishlov berish qulayligi, blok istalgan shaklga berilishi mumkin.	
Nisbatan arzon narx	

- oddiy g'isht darajasida suvni singdirish, 20% dan kam;
- sorbsion namlik 5% gacha;
- sovuqqa chidamliligi 75 sikldan oshadi, bu g'ishtdan 2 baravar ko'p;
- issiqlik o'tkazuvchanligi (0,1 Vt/MZ) quruq qarag'aydan 2 baravar past, oddiy betondan 15 baravar kam va g'ishtdan 8 baravar past;
- 300 mm devorning ovoz yalıtımı 60 db ga to'g'ri keladi;
- 4 soat davomida olovga chidamli (ochiq olovga (900°C) uzoq vaqt ta'sir qilganda), bu oddiy beton, gaz silikat va g'ishtdan ancha yuqori;
- oddiy asboblardan ishlov berish oson, arralash;
- gazlangan beton ekologik toza;
- oddiy ishlab chiqarish texnologiyasi;
- uskunaning yuqori ishlashi;
- kam ishlab chiqarish xarajatlari;
- yakuniy mahsulotlarning munosib sifati.

Jadval 4.4.

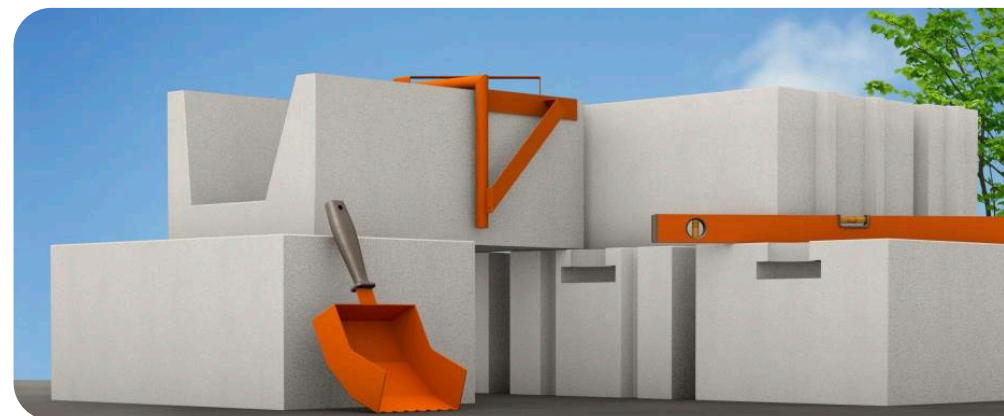
Devorning issiqlik o'tkazuvchanligi $Vt/m \cdot K$

Devorning qalinligi	Keramik g'isht	Silikat g'isht	D400 markali gazoblok	D500 markali gazoblok
120	6,75	7,5	0,8	1,16
180	4,5	5	0,55	0,77
200	4,05	4,5	0,5	0,7
240	3,37	3,75	0,41	0,58
300	2,7	3	0,33	0,46
360	2,25	2,5	0,27	0,38
400	2,02	2,25	0,25	0,35
480	1,68	1,87	0,2	0,29
600	1,35	1,5	0,16	0,23
720	1,13	1,25	0,13	0,19
840	0,96	1,07	0,12	0,16
960	0,84	0,93	0,1	0,14

Jadval 4.5.

Gazoblok bloklarning fizik-kimyoviy xossalari

Beton turi	Beton markasi	Mustahkamlik sinfi (mustahkamlik markasi)	Sovuqqacha chidamlilik markasi	Uzunlik	Balandligi	Qalinligi
Konstruksiyaviy-issiqlik izolatsiyali	D 500	B1,5; B1 (M25; M15)	Ot F50	600	300	100/200/300
	D 600	B2; B1 (M25; M15)	Ot F75	600	300	100/200/300
	D 700	B2,5; B2 (M35; M25)	Ot F75	600	300	100/200/300

4.1.2. TARMOQNING MAVJUD SALOHİYATI, RAQOBATCHI KORXONALAR, TARMOQNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARINI BAHOLASH, HUDUDİY JOYLASHTIRISH, MAHSULOT SIFATI.

Qurilish materiallari tarmog'idagi ahvolni yaxshilash uchun 2019 yil aprel oyining o'rtalarida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan "2019-2030 yillar davrida O'zbekiston Respublikasining "Yashil" iqtisodiyotga o'tish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida" PQ-4470 sonli qaror qabul qilindi.

Qurilish materiallari ishlab chiqarish sohasida:

- qurilish materiallari ishlab chiqarishda sanoat tarmoqlarining (energetika, metallurgiya, kimyo) ikkilamchi resurslari va yirik tonnajli texnogen chiqindilaridan foydalanish hajmini oshirish;
- qurilish materiallarining quyidagi turlarini ishlab chiqarish bo'yicha innovatsion energiya samarador texnologiyalarni joriy

etish: sement, g'isht, ohaktosh, **avtoklavli va avtoklavsiz usuldan foydalangan holda gazoblok mahsulotlari**, issiqlikni izolyatsiya qiluvchi materiallar, tom yopish materiallari, yog'och-simon plitalar;

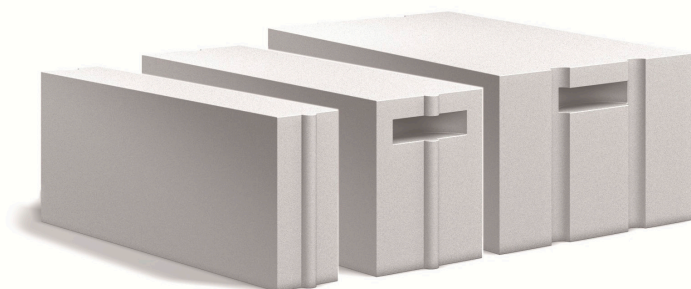
- issiqlikni utilizatsiya qilish texnologiyalari va elektr energiyasi ishlab chiqarish uchun texnologik jarayonlarni qo'llagan holda sement ishlab chiqarishning ilg'or texnologiyalarini (quruq usul) joriy etish.

4.1.3. TARMOQNING MILLIY IQTISODIYOTDAGI ROLI, UNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA MAQSADLARI

Gazoblok bloklarini ishlab chiqarish bo'yicha to'liq ishlab chiqarish zanjirini yaratish respublikaning milliy iqtisodiyoti uchun katta ahamiyatga ega. Mamlakatimiz mahsuloti ichki bozorning katta qismini egallashi mumkin.

4.1.4. IMPORT UNING KELAJAKDAGI TENDENSIYALARI, HAJMI VA NARXLARI

Hozirgi vaqtda respublikada gazoblok ishlab chiqarish tarmog'ini rivojlantirish uchun barcha shart-sharoitlar mavjud.

4.2. MARKETING KONSEPSIYASI, SOTUVLAR PROGNOZI

4.2.1. BOZORLARNING JOYLASHUVI, BOZOR SEGMENTATSIYASI

Iste'molchilar bozorining segmentatsiyasi

Zamonaviy dunyoda korxona faqat iste'molchilarning talablarini e'tiborsiz qoldirmasa, muvaffaqiyatga erishishi mumkin. Talablarni tadqiq qilish va mijozlarning maksimal talablarini qondirish samaradorligini oshirish uchun. Yangi mijozlarni qo'lga kiritishni hamda mavjud mijozlarga sifatli xizmat ko'rsatishni davom ettirmoqchi bo'lgan tadbirkor, ular haqiqatan ham nimani xohlashlarini va ularga nima kerakligini bilishi kerak.

Bozorni segmentatsiya qilish turli xil obyektlar bo'yicha amalga oshiriladi, ammo marketingda eng katta e'tiborni iste'molchilarning afzalliklari va ularning kompaniya harakatlariga turli xil marketing reaksiyalari bo'yicha bozorni segmentatsiya qilishga qaratadi.

Bozor segmenti - bu o'xshash afzalliklarga ega bo'lgan, bir qator bir xil xususiyatlarga ega bo'lgan va marketing takliflariga bir xil javob beradigan iste'molchilar majmui.

Taklif tuzilmasidan kelib chiqib, bozorning quyidagi makrosegmentlarini ajratish kerak: qurilish mahsulotlari bozorini shartli ravishda ikkita bozorga bo'lish mumkin. **Bu iste'mol bozori va sanoat bozori.**

Iste'mol bozori. Hududiy, demografik mezonlar va iste'molchilarning turmush tarzi mezonlari asosida iste'molchilar bozorining segmentlarini ajratib ko'ramiz. Bizning ushbu

segmentdagi iste'molchi respublikaning barcha aholisi, turli yoshdagi, turli daromad darajasidagi barcha aholisidir

Aholining soni va o'sish sur'atlari – Zamonaviy O'zbekiston ulkan inson salohiyatiga ega. Aholi soni bo'yicha Markaziy Osiyoning etakchi mamlakati bo'lib, bu ko'rsatkich bo'yicha Qozog'istondan 1,4 barobar, Tojikistondan 3,9 barobar, Qirg'izistondan 5,1 barobar va Turkmanistondan 5,2 barobar oldinda turadi. O'zbekiston aholisi Markaziy Osiyo mintaqasining 42% ini tashkil etadi. O'zbekiston aholisi soni bo'yicha MDH mamlakatlari orasida Rossiyadan keyin ikkinchi o'rinda turadi. BMT Aholishunoslik jamg'armasining jahon reytingida respublika 41-o'rinni egallaydi. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekiston Respublikasining doimiy aholisi 2024 yil 22 aprel holatiga 37 milliondan ortiq kishini tashkil etdi.

O'zbekiston Respublikasi Makroiqtisodiyot va statistika vazirligining Davlat statistika departamenti ma'lumotlariga ko'ra,

aholi daromadlari o'sishda davom etmoqda. 2018 yilda aholi turmush darajasining oshishi qayd etildi.

Nominal pul daromadlari

O'rtacha ish haqi va minimal tovar va kommunal xizmatlarnarxi o'rtasidagi farq iste'molchining oyiga sarflashi mumkin bo'lgan mablag' qoldig'idir. O'tkazilgan tadqiqotlar natijalariga ko'ra, O'zbekistonda jamiyatni uchta asosiy to'lov qobiliyati toifasiga ajratish kuzatilgan:

1. Daromad darajasi yuqori iste'molchilar;
2. O'rtacha daromad darajasi bo'lgan iste'molchilar;
3. Zarur mahsulotlarni arzon narxlarda sotib olishga tayyorbo'lgan kam daromadli iste'molchilar.

Sanoat bozori – bu keyinchalik ishlab chiqarish hamda boshqa foydalanuvchilarga qayta sotish uchun tovarlarni sotib oladigan iste'mol tashkilotlari bozori. Ushbu bozorda oxirgi iste'molchi -bu savdo korxonalari, mahsulot sotuvchilardir.

Iste'molchilar tahlili

Quyida xaridorlarning makrosegmentlar bo'yicha dastlabki tavsiflari va tahlili keltirilgan.

I. "Savdo kompaniyalari bozori" makro segmenti

Ushbu segment ulgurji va chakana savdo bilan shug'ullanuvchi kompaniyalar va korxonalarining talabi hisobiga shakllantiriladi. Hududiy joylashuvi bo'yicha ushbu makrosegment butun respublikani qamrab oladi.

II. "Iste'molchi - korxonalar bozori" makro segmenti

Ushbu segment uchun iste'molchilar qurilish bilan

shug'ullanadigan korxonalardir. Hududiy joylashuvi bo'yicha butun respublikani qamrab oladi.

III. "Jismoniy shaxslar bozori" makro segmenti

Ushbu segmentning iste'molchilari jismoniy shaxslardir.

Jadval 4.7.

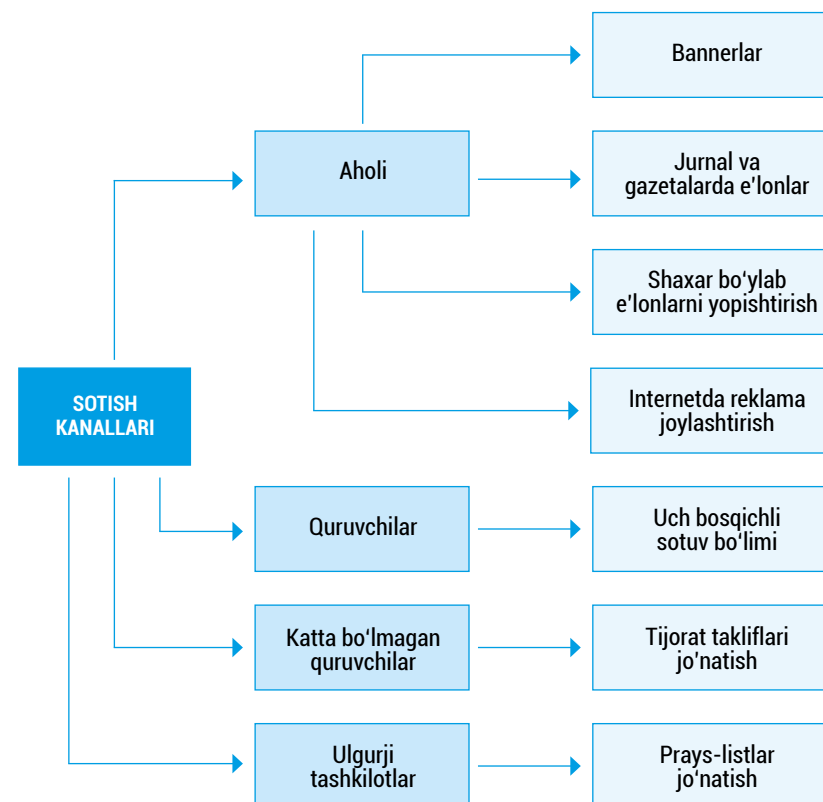
Iste'molchilar bozorini tahlil qilish

	1- Segment	2- Segment	3- Segment
Maxsuot turi	Gazoblok mahsuloti		
Iste'molchilarning tavsifi xususiyatlari	Savdo tashkilotlari	Davlat va xususiy firmalar, korxonalar	Jismoniy shaxslar
Geografik joylashuv	Respublikaning barcha viloyatlari		
Mahsulotga bo'lgan talabning kamayishi, ortib borishi yoki barqarorligi	Ortib borishi		
Tovarlarni sotib olish qobiliyati	Yaxshi		
Mahsulotning iste'molchilar uchun jozibadorligi	Keyinchalik sotish uchun zarur mahsulot	Zarur mahsulot	Zarur mahsulot
Faza			
Bozorning hayot sikli	O'sish (II faza)		
Bozorning to'yinganligi	70%	70%	80%
Talabning barqarorligi	Doimiy	Doimiy	Doimiy
Talabning elastikligi	Elastik emas	Elastik	Elastik emas
Xarid qilish uchun sabablar	Keyinchalik sotish uchun zarur mahsulot	Zarur mahsulot	Zarur mahsulot
Sotib olish jarayoni	Ulgurji sotib olish	Ulgurji va chakana sotib olish	Chakana sotib olish
Raqobatning intensivligi va jiddiyligi	O'rtacha		

Gazoblokning asosiy iste'molchisi kam qavatli qurilish bozorida ishlaydigan kompaniyalar, shuningdek monolit-karkasli ko'p qavatli uy qurilishi hisoblanadi. Shunday qilib, gazoblokning maqsadli auditoriyasi tashabbuskorning amaldagi biznesining maqsadli auditoriyasiga to'g'ri keladi.

Rasm 4.3.

Savdo kanallari

4.2.2. MAVJUD SALOHİYATLI MAHALLIY VA XORIJIY ISHLAB CHIQUVCHILAR TOMONIDAN KUTILAYOTGAN RAQOBAT

Jadval 4.8.

Nomlanishi	Manzili
"Urgench Qurilish Materiallari" MCHJ	Urgench shahri
"Zarafshan Golden Group" MCHJ	Navoi shahri
"East Mining Invest" MCHJ	Ohangaron tumani
"Buxorotosh" MCHJ	G'ijduvon tumanlari
"Ecoton sharq" MCHJ	Angren shahri
"Dal Teknik Zomin Sement And Lime" MCHJ	Zomin tumani
"Al Exis" MCHJ	Toshkent shahri
"Don-xolm MCHJ	Andijon shahri
"Sanoat Kompyuter Tizimlari" MCHJ	Toshkent shahri
"MG. Construction equipment" MCHJ	Buxoro viloyati
"Green Daale Invest" MCHJ	Farg'ona viloyati
"Smart Sabr Plyus" MCHJ	Andijon viloyati
"Anvar Zamon Nur" MCHJ	Samarqand viloyati
"Инновационные строители" QK	Toshkent viloyati

Ko'rib turganimizdek, O'zbekiston bozorida raqobatchi bo'lgan mahalliy korxonalarning soni kam. Ammo bozor barcha ishlab chiqarilgan mahsulotlarni yutib oladi va keskin raqobat kuzatilmaydi.

Ushbu loyihani amalga oshirish zavod qurilishini amalga oshirishga imkon beradi, shuningdek, jahon standartlariga mos keladigan va raqobatbardosh import mahsulotlarini ishlab chiqarishga imkon beradi.

4.2.3. SAVDO DASTURI, SOTISHNI TASHKIL ETISH

Mahsulotlarimizdan foydalanishda asosiy rag'batlantiruvchi dalillar quyidagilar bo'ladi:

- narx;
- sifat.

Korxonaning marketing strategiyasi ishlab chiqarilayotgan mahsulot sifatiga, mahsulotning ushbu turiga bo'lgan talabni doimiy ravishda o'rganishga, bozordagi vaziyatga moslashuvchan javob berishga, shuningdek, korxonaning mablag'larini eng rentabel yo'nalishga qayta yo'naltirish imkoniyatiga va shundan kelib chiqib, narxlar siyosati va taktikasining moslashuvchanligiga asoslanadi.

4.3. AMALDAGI TOVAR NOMLARI VA MAHSULOTLARNING PATENT TOZALIGI

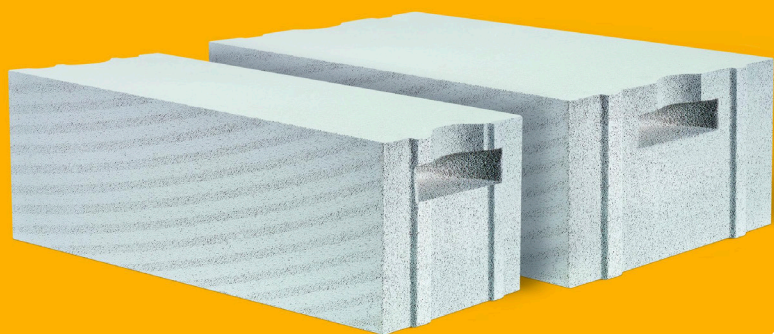
Ishlab chiqarilayotgan mahsulotlar korxona savdo belgisi ostida sotiladi.

4.4. MARKETING XARAJATLARINI BAHOLASH

Bozor imkoniyatlarini tahlil qilish, bozorni tanlash, reklama, sotuvlarni rag'batlantirish, mahsulot sifatini yaxshilash xarajatlari, har yilgi sotish hajmining 0,2% ga teng.

5. MODDIY RESURLAR

5.1. XOM-ASHYO, MATERIALLAR, TARKIBIY QISMLARNING TASNIFI

Kompleksning uzluksiz va barqaror ishlashini ta'minlaydigan eng mas'uliyatli jihatlardan biri – bu, zarur xom-ashyo bazasini uzluksiz ta'minlashdir.

Gazoblok uchun qancha xom-ashyo kerak (1m³)?

Gazoblok uchun o'rtacha xom-ashyo miqdori:

- sement: 286 kg.
- qum: 234 kg.
- alyuminiy kukuni: 0,54 kg.
- kaustik soda: 3 kg.
- natriy sulfati: 4,6 kg.
- suv: 0.200 m³
- elektr quvvati: 21,0 kVt. Ushbu materialni tayyorlash usuli oddiy: barcha tarkibiy qismlar suv bilan aralashtiriladi, aralashma shakllarga to'kiladi, unda gaz hosil qiluvchi bilan reaksiya sodir bo'ladi, natijada g'ovaklar hosil bo'ladi va vodorod ajralib chiqadi. Bu xamirturushga o'xshab ko'rinadi. Qattiqlashgandan so'ng, massa bloklarga bo'linadi.

Ikkita variant mavjud:

1. avtoklav gazoblokini olish uchun material avtoklavda bug' bilan toblanadi;
2. avtoklavli bo'lmagan beton hosil qilish uchun material isitish orqali quritiladi.

Avtoklavlanmagan gazoblok suv, portlend sement, plomba moddalari (qum, gips va boshqalar) va alyuminiy kukuni (pasta)

asosida ishlab chiqariladi. Olingan aralashmani maxsus pechlar (avtoklavlar) ishlatmasdan normal sharoitda qotib qolish uchun qoldiriladi. Aralashmaning porlashi alyuminiy kukunining gidroksidi bilan o'zaro ta'siri tufayli material hosil bo'lish bosqichida amalga oshiriladi. Olingan vodorod gazli beton massasining shishishi uchun ishlatiladigan gaz pufakchalari shaklida erkin holatda chiqariladi.

Avtoklavlanmagan gazoblokning xususiyatlarini yaxshilash uchun aralashmaga turli xil modifikatsiya qiluvchi qo'shimchalar kiritiladi.

Suv

Gazlangan beton aralashmalarni tayyorlash uchun ishlatiladigan suv uchun normativ talablar yo'q. Har qanday suv mos keladi. Texnik suvga kelsak, er usti manbalaridan tuzsiz, yumshoq yoki o'rtacha qattiq suv afzalroqdir. Bundan tashqari, 40-50 °C haroratgacha isitishni ta'minlash kerak.

Portlend sement

O'zbekistonda M500D0 va M400D0 markali deyarli barcha portlend sementlari avtoklavlanmagan gazoblok ishlab chiqarish uchun yaroqli. Har bir sement zavodining o'ziga xos sement tarkibi mavjud. Portlend sementiga qo'yiladigan talablar O'z DST 761-96 (GOST 965-89 o'rniga) standartida aks ettirilgan "Portlend sementlari oq. Texnik shartlar".

Ishlab chiqarish texnologiyasi o'ziga xos sement yordamida avtoklavsiz gazlangan betonning retsepti va ishlab chiqarish rejimini tanlash imkonini beradi. Faqat yuqori sulfatli, hidrofobik, sulfatga chidamli va puzolanik sementlar bundan mustasno.

To'ldiruvchilar

Avtoklavlanmagan gazoblokning bir qismi sifatida dispers, inert va faol plomba moddalari bo'lgan turli xil kompozitsiyalar bo'lishi mumkin. Ularga qo'yiladigan eng umumiy talablar quyidagilardir: zarrachalar o'lchami moduli 1,5 mm dan oshmasligi, loyli va loyli moddalarning minimal miqdori, gaz hosil bo'lish jarayonlariga xalaqit bermaydigan kimyoviy tarkib da bo'lishi lozim. Gaz to'ldiruvchi Gaz hosil qiluvchi puflovchi vosita alyuminiy kukuni (pasta) asosidagi kulrang-kumush rangdagi chang quruq aralashmasidir. Namlikdan himoya qilishni talab qiladi.

5.1.1. XOM-ASHYONING MAVJUDLIGI, XOM-ASHYONING TASDIQLANGAN ZAXIRALARI

Yuqorida aytib o'tilganidek, gazoblok ishlab chiqarish bir qator xom-ashyolarni talab qiladi. Loyihada xom-ashyo yetkazib berish bo'yicha shartnomalar tuzilishi lozim.

5.2. USKUNALARNING TO'LIQ QUVVATDA LOYIHADAGI TALABI

Jadval 5.1.

Nomlanishi	O'lchov birligi	Narxi (ming so'm)	Yillik talab	Yillik qiymati
Sement	kg	0,7	2 196 480	1 537 536
Qum	m ³	100,0	1 797	179 712
Alyumin kukuni	kg	70,0	4 178	292 454
Kaustik soda	kg	9,00	23 040	207 360
Sulfat natriy	kg	4,6	35 328	123 648
Jami	X	X	X	2 340 710

5.3. ENERGIYA RESURSLARI BILAN TA'MINLASH

Ushbu loyihani amalga oshirish uchun ishonchli energiya ta'minoti manbai talab qilinadi.

Pavilonning barcha kommunal xizmatlari shahar kommunal xizmatlariga ulangan.

Yillik o'rtacha iste'mol asosida elektr energiyasining zarur miqdori hisoblab chiqilgan.

Jadval 5.2.

Nomlanishi	O'lchov birligi	Yillik talab	Narxi (ming so'm)	Yillik xarajat (ming so'm)
Elektr energiyasi	kvt*soat	161 280	0.9	145 152
Jami	X	X	X	145 152

6. OBYEKTNING JOYLASHUVI

6.1. TANLANGAN HUDUDNING XUSUSIYATLARI

Biz ushbu loyihani amalga oshirishni rejalashtirgan hudud loyihada talab qilingan zarur muxandislik tarmoqlari va kommunikatsiyalari bilan jihozlangan bo'lishi lozim.

Gazlangan beton ishlab chiqarish uchun qurilma haqida umumiy ma'lumot.

Ishlab chiqarish binosining umumiy maydoni ishlab chiqarish hajmiga bog'liq. Loyihada 24 soatda 40 m³ gazoblok mahsuloti ishlab chiqariladi, buning uchun mos ravishda 552 m³ hajmdagi bino quriladi. Tayyor gazobloklar ochiq maydonda saqlanadi.

Jadval 6.1.

Nomi	O'lchov birligi	Ishlab chiqarish sexi	Jami
Yer hududi	m ²	3000	3000
Bino hududi	m ²	184	184
Uzunligi	m	23	
Kengligi	m	8	
Balandligi	m	3	
Bino hajmi	m ³	552	552
Umumiy kvm	m ²	186	
Devor	so'm	200000	
Devor narxi	so'm	37 200 000	
Tom	m ²	216	
1 m ² uchun tom xarajatlari	so'm	250000	
Tom narxi	so'm	54 000 000	
Fundament uzunligi	m	62	
1 m uchun fundament xarajatlari	so'm	125000	
Fundament narxi	so'm	7 750 000	
Jami QMI xarajatlari	so'm	98 950 000	98 950 000

6.1.1. XOM-ASHYO VA TAYYOR MAHSULOTLARNI SOTISH BOZORLARI, TRANSPORT KOMMUNIKATSIYALARIGACHA MASOFA

Ushbu loyiha amalga oshiriladigan joy shaxar, tuman markazlariga yaqin joylashgan bo'lishi zarur.

Asosiy xom-ashyo yetkazib beruvchilar viloyat markazlarida joylashgan.

Mahsulotlarning asosiy iste'molchilari qurilish tashkilotlari hamda Toshkent shahri va O'zbekistonning boshqa yirik shaharlari aholisidir.

6.1.2 ISHLAB CHIQUARISH VA IJTIMOY INFRATUZILMANI BAHOLASH

Suv bilan ta'minlanishi

Tashqi suv ta'minoti tarmoqlari mustahkamlangan gidroizolyatsiya bilan elektr payvandlangan po'lat quvurlardan yasalgan va yer ostida joylashgan bo'lishi lozim. Yong'in o'chirilishi Majmua hududidagi yong'inni o'chirish yong'inga qarshi gidrantlardan foydalanilgan holda amalga oshirilishi lozim. Bino ichida yong'in o'chirish punktlari mavjud bo'lishi kerak.

Suv oqovasi

Hududda oqava suvlar umumiy kanalizatsiya tizimi mavjud bo'lishi lozim. Shu bilan birga, suvni oqizish alohida sxema bo'yicha maishiy, sanoat va yomg'ir kanalizatsiyasini o'rnatish bilan ta'minlanishi kerak.

Elektr energiyasi bilan ta'minlanishi

Kompleks obyektlarni elektr ta'minoti markazlashtirilgan tarmoqdan ta'minlanishi zarur.

Jadval 6.2.

Infrastruktura

Kelish yo'li	Avtomobil yo'li
Telefon	Mavjud
Faks	Mavjud
Elektr energiyasi	Ta'minlangan. Favqulodda vaziyatlar uchun o'z podstantsiyasi mavjud
Suv	Mavjud
Chiqindi suvlari	Kollektorga chiqish joylari mavjud

6.1.3 EKOLOGIYA, ATROF-MUHITGA TA'SIRI (UMUMIY MA'LUMOT)

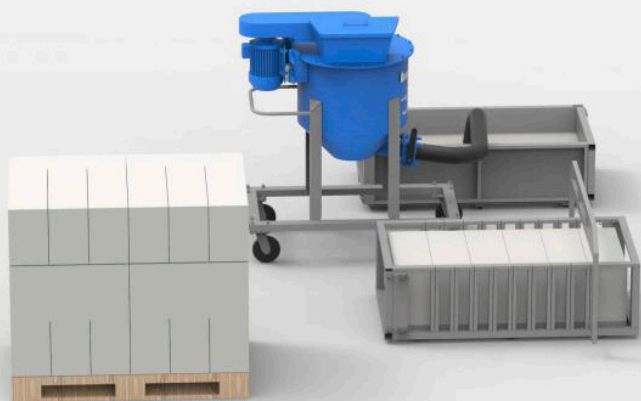
Gazlangan beton ishlab chiqarish jarayonida atmosferaga zararli yoki ifloslantiruvchi moddalar chiqmaydi.

6.2. ASOSIY POZITSIYALAR BO'YICHA ISHLAB CHIQUARISH UCHUN MAYDON TANLASHNI ASOSLASH

Ushbu loyihani amalga oshirish rejalashtirilgan hududda binolar va inshootlar, shuningdek muhandislik ta'minoti va transport kommunikatsiyalari mavjud bo'lishi kerak.

7. TEXNOLOGIYA VA REJALASHTIRISH

7.1. ISHLAB CHIQARISH QUUVATI VA YILLAR BO'YICHA O'ZLASHTIRISH

Gazoblok ishlab chiqarish moslamasini qismlarga bo'lib sotib olish mumkin yoki butun liniyaga buyurtma berish mumkin. Har qanday variant uchun:

- quyma materiallar va suv uchun dispenserlar;
- gazoblok uchun mikser-aktivator va aralashtirgich;
- shakllar;
- qoliplar uchun mobil palletlar;
- kesish moslamasi.
- Palletlarni siljitish tizimiga ega konveyer liniyasi, sement va qum uchun konveyerlar, dispenserlar va shneklarni boshqarish bloki kerak bo'ladi.

Liniyaning avzalliklari:

1. Qoliplarni uch marta aylantirilishi.
2. Kam metall iste'moli bilan yuqori mahsuldorlik.
3. Avtomatlashtirish - qo'l mehnatini kamaytirish va mehnat xarajatlarini tejash.

Konveyer liniyasida dispenserlar, mikser va to'sarlar statsionar bo'lib, qoliplar harakatlanadi. Ishlab chiqarish birligiga kamroq qo'l mehnati sarflanadi - inson omili sifatga kamroq ta'sir qiladi.

Ishlab chiqarish

Diagrammada-ishlab chiqarish bosqichlari. Birinchidan, komponentlarni tayyorlash:

1. Biz sementni vintli oziqlantiruvchi orqali dispenseriga yetkazib beramiz.

2. Biz qum nitebrani shekraniga olib boradigan lenta konveyeriga joylashtiramiz. Elangan qum lenta konveyeriga quyiladi va qum dispenseriga yuboriladi. Belgilangan qum massasi yig'ilgandan so'ng, konveyer avtomatik ravishda o'chadi.

3. 40-50 °C gacha qizdirilgan suv suv dispenseriga beriladi. Elektron dispenserining aniqligi 0,1 litrni tashkil qiladi.

4. Biz alyuminiy kukunini suspenziya mikseriga quyamiz, sintetik yuvish vositasi (SMS) va suv qo'shamiz. Parafin kukun zarralaridan yuviladi va gazoblok ishlab chiqarish uchun mos bo'lgan alyuminiy suspenziya olinadi.

Aralashmani tayyorlash:

1. Aktivator mikseriga iliq suv quying, qo'shimchalar to'ldiriladi va turbulent hosil qilish uchun mikserni yoqiladi.
2. Biz sementni, keyin plomba moddasini yuklaymiz. Bir xil massa olinmaguncha aralashtiriladi.
3. Aralashtirish oxirida alyuminiy suspenziyasini qo'shiladi.

Qoliplarni to'ldirish va aralashmani ko'tarish:

1. Tayyor aralashmani moylangan shaklga quyiladi.
2. Shakl elektromexanik itargichga o'tadi, u butun qoliplarni to'ldirish postidan kesish postigacha itaradi. Harakat paytida aralashma ko'tariladi.
3. 60-120 daqiqadan so'ng, massa kesish postiga yetadi.

Massani bloklarga kesish:

1. Massani bloklarga kesishdan oldin, tepa qismini kesib oling.
2. Yon tomonlarini olib tashlang va shaklni mexanizatsiyalashgan kesish moslamasi ostiga joylanadi.

3. Bitta o'tish paytida biz butun massani alohida bloklarga kesib tashlanadi. Kesish aniqligi ± 1 mm.

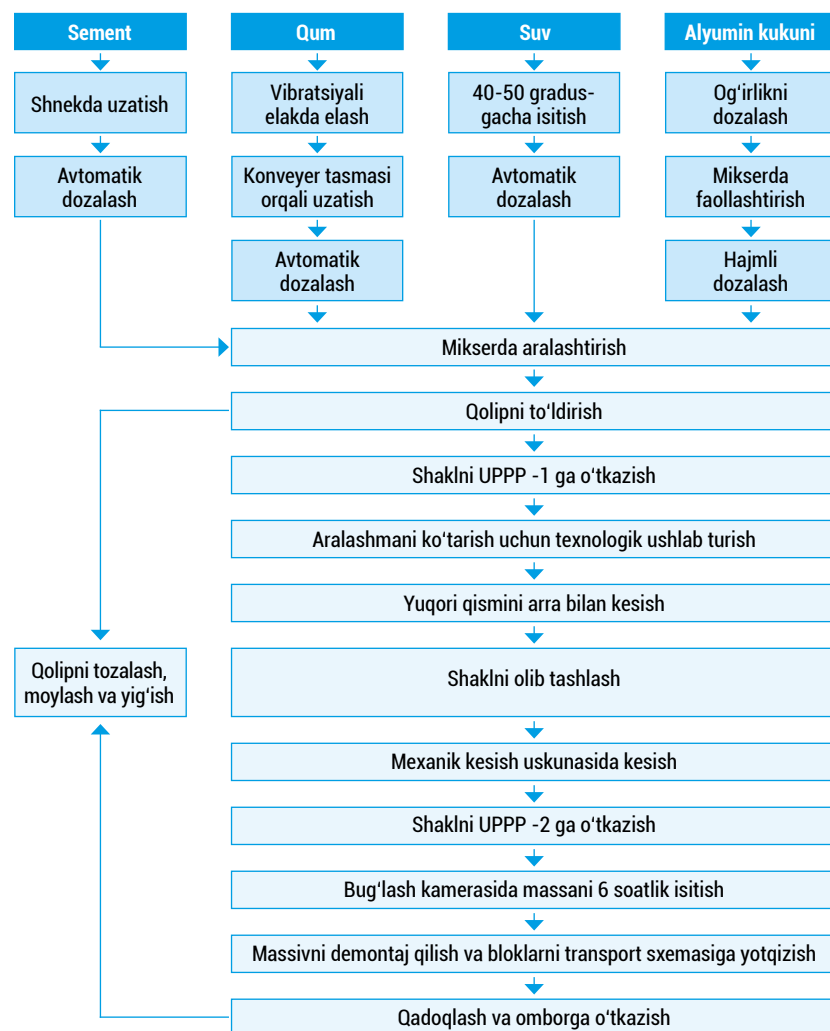
Quvvat to'plami va siklning oxiri:

- Kesilgan massali shakl elektromexanik itaruvchiga o'tadi va isitish kamerasiga yuboriladi.
- 40 dan 60 °C gacha bo'lgan haroratda bloklar 6-8 soat ichida qizdiriladi.
- Shakl isitish kamerasidan chiqadi. Tayyor bloklarni transport palletiga o'tkazamiz, plyonka bilan o'rab, omborga yuboramiz.
- Keyingi quyish uchun bo'sh shaklni tayyorlab -tozalanadi, yontomonlarini mahkamlanadi, moy bilan yog'lanadi. Sikl takrorlanadi. Barcha harakatlar bir vaqtning o'zida sodir bo'ladi, bu sizga yuqori mahsuldorlik va shakllarning aylanishiga imkon beradi.

Rasm 7.1.

Konveyer tipidagi liniyada avtoklav bo'lmagan gazoblok bloklarini ishlab chiqarish marshrut xaritasi

Korxonaning ishlab chiqarish dasturi uskunaning ishlab chiqarish quvvati va korxonaning ishlash rejimidan hisoblab chiqilgan.

Jadval 7.1.

To'liq quvvat bilan ishlash uskunolari

Nomlanishi	O'lchov birligi	Maksimal ishlab chiqarishdagi soni	Sotish narxi (ming so'm)	Summasi (ming so'm)
Gazoblok	M³	7 680	450,00	3 456 000,00

Korxona loyihani amalga oshirishning birinchi yilida 55 foizdan ishlab chiqarish quvvatlarini bosqichma-bosqich o'zlashtirishni va loyihani amalga oshirishning 5-yiliga kelib ishlab chiqarish quvvatini 80 foizga yetkazishni rejalashtirmoqda.

Jadval 7.2.

Quvvatni yillar bo'yicha o'zlashtirish koeffitsiyenti

	1 yil	2 yil	3 yil	4 yil	5 yil
Quvvat o'zlashtirilishi %da	55%	60%	70%	80%	80%

7.2. TEXNOLOGIYA VA USKUNALAR

7.2.1. TEXNOLOGIYA VA USKUNALARNI TANLASH ASOSLARI, JARAYON SXEMALARI, AFZALLIKLARI VA KAMCHILIKLARI, USKUNANING ISHONCHLILIGI VA ETKAZIB BERUVCHINING KAFOLATLARI

“Altaystroy mash” qurilish uskunalari ishlab chiqarishga ixtisoslashgan. Kompaniya 2000 yildan beri faoliyat yuritib kelmoqda va dunyoning 15 mamlakatida 7000 dan ortiq mijozlarga ega.

“Altaystroy mash” ning o'z ilmiy-tadqiqot bo'limi mavjud bo'lib, u I. I. Polzunov nomidagi Altay davlat texnika universiteti bitiruvchilari va o'qituvchilaridan iborat.

Kompaniya mutaxassislari zamonaviy ilmiy ishlanmalar va nou-xaulardan foydalangan holda ko'plab texnologik uskunar namunalari ishlab chiqdilar.

“Altaystroy mash” kompaniyasining ishlab chiqarilishi nafaqat Rossiyada, balki MDH mamlakatlarida ham eng yuqori texnologiyali va yuqori samarali hisoblanadi.

Hozirda kompaniya quyidagi uskunalarni ishlab chiqaradi:

- Avtoklav bo'lmagan gazoblok ishlab chiqarish uchun uskunar: statsionar turdagi liniyalar (kuniga 10-60 m³ ishlab chiqarish), konveyer tipidagi liniyalar (kuniga 12-200 m³ ishlab chiqarish).

Uskunani qo'llash sohasi-har xil zichlikdagi va belgilangan o'lchamdagi markali avtoklav bo'lmagan gazoblokdan bloklar ishlab chiqarish.

- Beton aralashmalarni tayyorlash uchun uskunar: soatiga 30 m³ beton ishlab chiqarish quvvatiga ega tez o'rnatiladigan beton zavodi.

Uskunaning ko'lami beton aralashmalarni tayyorlash va ularni beton vagonga yuklashdir.

- Polistirol beton ishlab chiqarish va oziqlantirish uskunalari: uskunar polistirol beton aralashmasini qoliplarga tayyorlash, tashish va yotqizish yoki pollar, tomlar va boshqa qurilish obyektlarini monolitik issiqlik izolatsiyasi uchun bino va inshootlarning uch qavatli yopiq inshootlariga monolitik yotqizish uchun mo'ljallangan.

- Silliqlash uskunalari: parchalanuvchilar va ular asosida tayyorlangan silliqlash komplekslari. Parchalanuvchilarni qo'llash doirasi – quyma kukun va donadov materiallarni (bo'r, ohaktosh, grafit, qum, tosh maydalash skringlar, tuz mikroo'g'itlar, polimerlar, marmar chiplari, granullangan shlak va hokazolar) maydalashdir.

• Tegishli uskunar: vintli oziqlantiruvchilar, lenta tashuvchilar, avtomatlashtirish tizimlari va boshqalar.

Qo'llash sohasi gazoblok ishlab chiqarish liniyalari va maydalash uskunalari uchun qo'shimcha uskunar. Qurilish sanoatida boshqa turdagi uskunar bilan ishlash uchun ham foydalanish mumkin.

Altaystroy mash kompaniyasi tomonidan ishlab chiqarilgan barcha konveyer tipidagi liniyalar muvofiqlik sertifikatiga ega.

2008 yilda “Altaystroy mash” kompaniyasi Sibirning eng yirik qurilish ko'rgazmasi “SIBSTROYEKSP-2008” tanlovining oltin diplomanti bo'lgan.

Konveyer liniyasi uskunalari:

Gazoblok ishlab chiqarish uchun ASM-200 ka konveyer liniyasi tanlangan.

Konveyer ishlab chiqarish shakllarning uch baravar aylanishiga imkon beradi. Bu past metall iste'moli bilan yuqori ishlashga erishishga undaydi. Avtomatlashtirishning yuqori darajasi qo'l mehnatini sezilarli darajada kamaytiradi, bu esa yuqori ish haqini tejashga olib keladi.

Shunday qilib, konveyer tipidagi liniyalarda avtoklav bo'lmagan gazoblok ishlab chiqarish uskunaning ishlash xarajatlari va ishlab chiqarish samaradorligi nisbati nuqtai nazaridan maqbuldir.

Konveyer tipidagi liniyalar chiziqli statsionar mikser, elektron og'irlik terminali dispenser bloki, xom-ashyo tashuvchilar, harakatlanuvchi shakllar, temir yo'llar, itaruvchilar va mexanik kesishdan iborat.

Jadval 7.3.

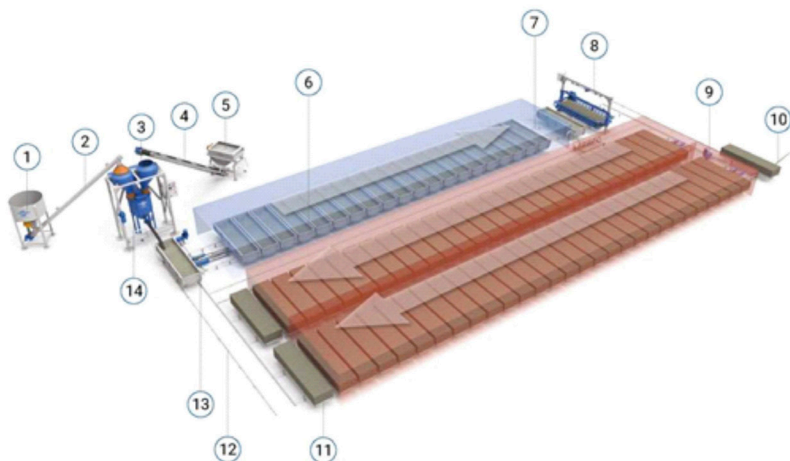
Uskuna tarkibi

Uskuna nomi	soni
Aktivator mikser (0,86 m ³)	1 dona
Elektron dispenser boshqaruv bloki, konveyer va vibrosit bilan kuchlanish o'lchagichlarida 3 komponentli (sement, qum, suv) og'irlik dispenserlari bloki	1 dona
Suspenziya uchun mikser	1 dona
Uzunlamasına kesish kompleksi	1 dona
Ko'ndalang kesish kompleksi	1 dona
Arralash komplekslarini boshqarish bloki	1 dona
Metall g'ildiraklarda harakatlanadigan shaklli palletlar (2.4 x 0.6 x 0.6 m)	45 dona
Izolyatsiya qilingan shakllarning yon tomonlari (mahkamlagichlarda 2,43 x 0,3) to'plam	15 dona
Elektromexanik itaruvchi	2 dona
Pusherni boshqarish bloki	2 dona
Transfer aravachasi	2 dona
Vintli oziqlantiruvchi (5 metr)	1 dona
Chevron lentasi bilan 6 metrli lenta tashuvchisi	1 dona
Vibrosito ASM-vibro	1 dona
Katta qoplar uchun aralashtirish qurilmasi	1 dona
Penetrometr	1 dona
Aralashmani qolipga to'kish uchun elak	1 dona
O'rnatish to'plami	1 dona
Transport tizimi uchun tayanchlar (lenta + vida)	1 dona
Mexanizatsiyalashgan kesish uchun kesish simlari	1 dona

Rasm 7.2.

Konveyer liniyasining tartibi

1	Sement uchun erituvchi	8	Asm-RM ³ mexanizatsiyalashgan kesish moslamasi
2	Sement uchun burg'ulash	9	Elektromexanik ikki tomonlama itaruvchi
3	To'ldirish posti: suv idishi bilan mikser va og'irlik dispanser birligi	10	Transfer aravachasi
4	Qum ta'minoti: tarmoqli konveyer	11	12 ta gaz bloklari uchun qoliplar
5	Vibrosito	12	Uzatish temir yo'llari
6	12 ta gaz bloklari uchun qoliplarning yon tomonlari	13	Elektromexanik itaruvchi
7	Ko'chma shakllarning temir yo'llari	14	Faollashtiruvchi mikser

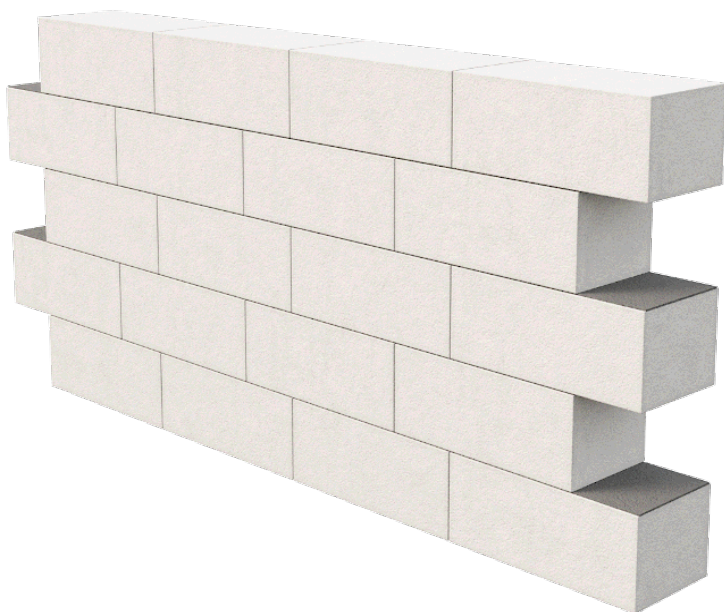
7.2.2. MAHSULOTLARNING XALQARO STANDARTLARGA MUVOFIQLIGI. ISHLAB CHIQARILAYOTGAN MAHSULOTLARNING ISO 9000 SERIYALI TALABLARIGA MUVOFIQLIGINI TA'MINLASH CHORA-TADBIRLARI VA ULARNI AMALGA OSHIRISH XARAJATLARI

Sifat tizimlarini sertifikatlash bozorni rivojlantirish sharoitlari tufayli obyektiv zaruratdir.

Korxonalarning muvaffaqiyatli iqtisodiy faoliyati, ularning bozordagi raqobatbardoshligi ko'p jihatdan ularning yuqori samarali tashkiliy va texnik boshqaruv mexanizmining mavjudligiga va mahsulot yoki xizmatlar sifatini ta'minlashga bog'liq, ya'ni, iste'molchi talablariga yo'naltirilgan samarali sifat menejmenti tizimiga asoslanadi.

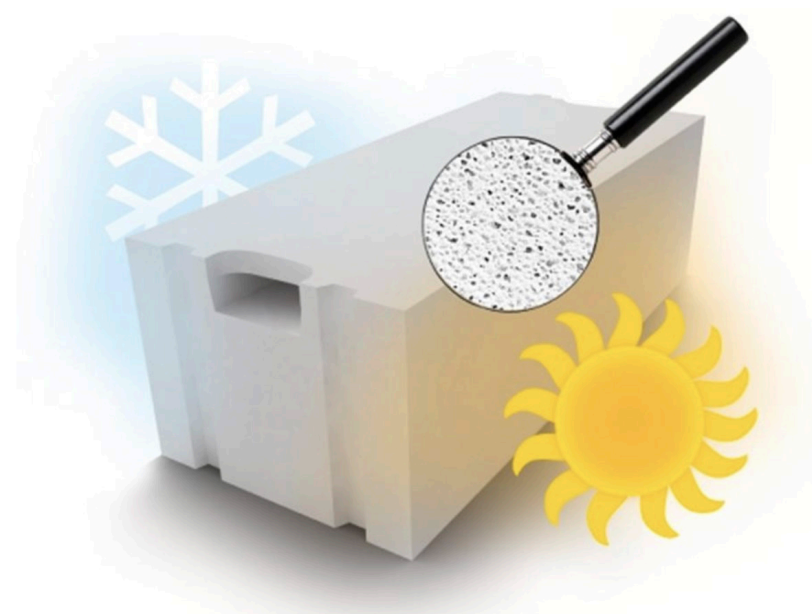
ISO-9001 standarti xalqaro standartlashtirish tashkiloti tomonidan ishlab chiqilgan. Ishlab chiqarishni boshqarish

bo'yicha dunyodagi eng yaxshi tajribalarni umumlashtirgan bo'lib ushbu xalqaro standart ishlab chiqarishni tashkil etish talablarini o'z ichiga oladi. "Iso-9000:2000 seriyali standartlar" haqida gap ketganda, ular uchta xalqaro standartni anglatadi: ISO-9000:2000, ISO-9001:2000, ISO-9004:2000. O'zbekistonda ular Davlat standartlari sifatida joriy etildi: O'zDSt/ISO-9000-2002, O'zDSt/ISO-9001-2002 va O'zDSt/ISO-9004-2002.

ISO-9001: 2015 standarti mahsulot sifatiga emas, balki mahsulot sifatining bashorat qilinadigan va barqaror darajasini ta'minlashga mo'ljallangan ishlab chiqarishni boshqarishni tashkil etish tizimiga talablarni qo'yadi. Ushbu ISO- 9000 seriyasining standartlari nuqtai nazaridan, iste'molchining

belgilangan va kutilgan umidlarini qondiradigan mahsulotlar sifatli hisoblanadi.

Loyiha tashabbuskori ISO-9001:2015 xalqaro standarti talablariga muvofiqlik sertifikatini olish imkoniyati konsepsiyasi ustida ishlashi kerak. Kelajakda bu loyihaning iqtisodiy mavqeini mustahkamlaydi va shu bilan birga mahsulotlarning raqobatbardoshligi va eksport salohiyatini oshiradi.

7.3. QURILISH

Ushbu loyihada gazoblok ishlab chiqarish bo'yicha mini-zavod tashkil etish nazarda tutilgan.

8. ISHLAB CHIQARISHNI TASHKIL ETISH VA QO'SHIMCHA XARAJATLAR

8.1. KORXONANING TASHKILiy TUZILMASI

Barcha xo'jalik faoliyatiga rahbarlikni korxona direktori yo'nalishlar bo'yicha amalga oshiradi:

- iqtisodiyot va moliyalashtirish;
- tashkilot;
- joriy ishlab chiqarish-xo'jalik va moliyaviy rahbariyat
- jamiyat faoliyati;
- mahsulotlarni etkazib berish, marketing va sotish;
- ijtimoiy rivojlanish;
- mulk xavfsizligi va ish xavfsizligini ta'minlash.

Jadval 8.1. (ming so'mda)

Personal	Soni	Ish haqi	Oylik mehnatga haq to'lash	YalT (12%)	Jami
1. Boshqaruv va adminstratsiya					
Bosh direktor	1	10 000	10 000	1 200	11 200
Jami	1		10 000	1 200	11 200
2. Moliyaviy bo'lim					
Buxgalter	1	7 000	7 000	840	7 840
Jami	1		7 000	840	7 840
3. Mahsulot sotish va marketing bo'limi					
Sotuv bo'yicha menedjer	1	5 000	5 000	600	5 600
Mutaxassis	1	3 000	3 000	360	3 360
Jami	2		8 000	960	8 960
4. Ishlab chiqarish					
Bosh injener	1	7 000	7 000	840	7 840
Ishchi	6	3 000	18 000	2 160	20 160
Jami	7		25 000	3 000	28 000
JAMI PERSONAL SONI	11		50 000	6 000	56 000
YILLIK JAMI			600 000	72 000	672 000

8.2. QO'SHIMCHA XARAJATLAR (UMUMIY MINI ZAVOD BO'YICHA VA MA'MURIY)

To'liq quvvat uchun qo'shimcha xarajatlar quyidagi asosiy xarajatlardan iborat:

- mijozlar bilan bevosita ish bilan band bo'lmagan ishchilarning ish haqi;
- rejalashtirilgan texnik xizmat ko'rsatish xarajatlari;
- boshqa xarajatlar.

9. MEHNAT RESURLARI

9.1. EHTIYOJ VA MAVJUDLIK

Ushbu loyihadagi korxona xodimlarining soni 11 kishini, shu jumladan ma'muriy va boshqaruv xodimlari 2 kishini tashkil qiladi. Ishchi xodimlar 9 kishidan iborat.

9.2. KADRLAR TALABLARI, ULARNI O'QITISH ZARURATI VA TASHKIL ETILISHI

Korxonada ishlash uchun malakali kadrlar jalb qilinadi. Agar kerak bo'lsa, trening korxonada o'tkaziladi.

10. LOYIHANI AMALGA OSHIRISH SXEMASI

10.1. LOYIHANING BOSQICHLARI

Loyihani samarali amalga oshirish uchun quyidagi tadbirlarni o'tkazish rejalashtirilgan:

1. Bozor tadqiqotlari;
2. Kompleksni rekonstruktsiya qilish ishlarini tashkil etish uchun ishlatiladigan sxemani tanlash;
3. Pudratchi bilan ishlash sxemasi va muddatlarini muvofiqlashtirish;
4. Xom-ashyoni etkazib berish sxemasi va muddatlarini yetkazib beruvchi bilan muvofiqlashtirish;
5. O'zingizning ichki imkoniyatlaringizni, shuningdek uskunalarni sotib olish uchun jalb qilingan kredit mablag'lari miqdorini aniqlash uchun olingan ma'lumotlarni umumlashtirish va tahlil qilish;
6. Kredit mablag'larini jalb qilish bo'yicha tashkiliy tadbirlar;
7. Investitsiya davri;
8. Loyihani amalga oshirish bosqichi.

10.2. LOYIHANI AMALGA OSHIRISH JADVALI

Loyihani amalga oshirish uchun zarur bo'lgan vaqt (uni moliyalashtirishdan tortib, kredit va foizlarni to'lash bilan amalda yakunlashgacha) 5 yil.

Kredit mablag'larini jalb qilish bo'yicha tashkiliy tadbirlarni o'tkazish, shartnomalarni rasmiylashtirish zarur bo'ladi. Shunday

qilib, loyihaning umumiy davomiyligi 5 yilni tashkil etadi, bu yerda birinchi 6 oy investitsiya davri hisoblanadi.

10.3. LOYIHANI AMALGA OSHIRISH BYUDJETI

Loyihani moliyalashtirish jalb qilingan kredit mablag'lari va o'z mablag'lari hisobidan amalga oshirilishi rejalashtirilgan. Loyihaning qiymati (byudjeti) 500 mln. so'mni tashkil etadi, shundan 300 mln. so'mi kredit mablag'larini va, 200 mln. so'm o'z mablag'larini tashkil etadi

11. LOYIHANI AMALGA OSHIRISH VARIANTLARINI MOLIYAVIY BAHOLASH

11.1. TO'LIQ INVESTITSIYA XARAJATLARI

Ushbu loyihani moliyalashtirish uchun kredit olish bankning kredit organi orqali quyidagi shartlar asosida amalga oshiriladi:

- xom-ashyo va uskunalar sotib olish;
- kreditni to'lash muddati - 60 oy;
- yillik foiz stavkasi - 18%;
- imtiyozli davr - 6 oy;
- kredit bo'yicha asosiy qarzni to'lash chastotasi-to'lov jadvaliga muvofiq.

11.2. LOYIHANI MOLIYALASHTIRISH: MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMI VA MANBALARI

Loyihani moliyalashtirish xom-ashyo va uskunalarni sotib olish uchun kredit mablag'lari hisobidan amalga oshiriladi.

Ushbu loyiha bo'yicha 1 dona gazoblok ishlab chiqarish liniyasini sotib olish rejalashtirilgan.

11.3. QARZ MABLAG'LARINING QAYTARILISHI VA O'Z VAQTIDA QAYTARILISHINI HISOBGA OLGAN HOLDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI BAHOLASH (AGAR ULARDAN FOYDALANILSA)

Foyda va zararlarni hisoblashda soliqlar va boshqa ajratmalar ularni qo'llash bo'limlari bo'yicha hisobga olinadi.

Loyihadan kutilayotgan foyda, naqd pul oqimi ishlab chiqarish va sotish rejasiga muvofiq hisoblanadi.

Foyda va zararlar to'g'risidagi hisobotni tuzishda korxona yagona soliq to'lovini to'lovchi ekanligi hisobga olindi.

Korxonaning ishlab chiqarish faoliyatini rejalashtirish ufqida yo'qotishlar kuzatilmaydi.

11.4. SOLIQQA TORTISH

11.1-Jadvalda soliqqa tortishdagi o'zgarishlarni hisobga olgan holda loyiha hisob-kitoblarida hisobga olingan soliqlarning asosiy turlari keltirilgan.

Jadval 11.1.

Loyiha hisob-kitoblarida hisobga olingan soliq stavkalari

Nomlanishi	Ставка
QQS	12%
Ijtimoiy soliq	12%
Jismoniy shaxslarning daromad solig'i	12%
Daromad solig'i	15%
Mol-mulk solig'i	2%
Suv resurslaridan foydalanish uchun soliq	1000 so'm 1m³ uchun
Yer solig'i	1 ga yer uchun 94 mln

12. EKOLOGIK ME'YORLAR VA ATROF MUHITGA TA'SIRI

12.1 EKOLOGIK ME'YORLAR VA TARTIBGA SOLUVCHI HUJJATLAR

Ekologiya – tirik jonzotlarning yashash sharoiti va ularning o'zlari yashab turgan muhit bilan o'zaro murakkab munosabatlari va shu asosda tug'ilgan qonuniyatlarni o'rganadi, insonning tabiat bilan o'zaro ta'sirini eng maqbul tarzda ishlab chiqaradi. Ekologik nazorat atrof muhitni muhofaza qilish va tabiiy resurslardan oqilona foydalanish sohasidagi qonun hujjatlari talablari buzilishining oldini olish, uni aniqlash va unga chek qo'yishga, tabiatni muhofaza qilish faoliyati samaradorligini oshirishga qaratilgan davlat va jamoatchilik chora-tadbirlari tizimidir.

O'zbekiston Respublikasining 1992 yildagi 9 dekabrda "Tabiatni muhofaza qilish to'g'risida"gi hamda 1996 yil 27 dekabrda "Atmosfera havosini muhofaza qilish to'g'risida" Qonunlari tabiiy muhit sharoitlarini saqlashning, tabiiy resurslardan oqilona foydalanishning huquqiy, iqtisodiy va tashkiliy asoslarini belgilab beradi. Qonunning maqsadi inson va tabiat o'rtasidagi munosabatlar uyg'un muvozanatda rivojlanishini, ekologiya tizimlari, tabiat komplekslari va ayrim obyektlar muhofaza qilinishini ta'minlashdan, fuqarolarning qulay atrof-muhitga ega bo'lish huquqini kafolatlashdan iboratdir.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 30 oktabrdagi "2030 yilgacha bo'lgan davrda O'zbekiston Respublikasining atrof-muhitni muhofaza qilish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5863-sonli farmoniga binoan:

- ekologik jihatdan eng kam xavf tug'diruvchi materiallardan, mahsulotlardan, ishlab chiqarish obyektlari va boshqa obyektlardan ustuvor darajada foydalanish;

- iqtisodiyotni ekologiyalashtirish, tabiatdan foydalanishning iqtisodiy mexanizmlarini joriy qilish, ekologik jihatdan eng kam xavf tug'diruvchi materiallar, mahsulotlardan, ishlab chiqarish obyektlari va boshqa obyektlardan ustuvor darajada foydalanish;

- yangidan foydalanishga topshirilayotgan ishlab chiqarish quvvatlarining atmosfera havosini ifloslantiruvchi statsionar manbalarida samaradorligi 99,5 foizdan past bo'lmagan chang va gazlarni tutib qoluvchi qurilmalar qo'llanilishini ta'minlash;

- amaldagi ishlab chiqarish quvvatlarining atmosfera havosini ifloslantiruvchi statsionar manbalarida samaradorligi 95 foizdan past bo'lmagan chang va gazlarni tutib qoluvchi qurilmalar qo'llanilishini ta'minlash kabi topshiriqlaridan kelib chiqib qurilish materiallari sanoatidagi mavjud ishlab chiqarish korxonalari va yangidan tashkil etiladigan korxonalarga ushbu talablar belgilangan.

Insoniyat hayoti uni o'rab turgan tabiiy muhit bilan uzviy bog'liq bo'lib, buni tasdiqlaydigan manbaalar har qadamda uchrab turadi. Jahon ko'lamida jadal sur'atlar bilan kechayotgan fan-texnika inqilobi odamlarning mehnat sharoiti, turmush darajasi yaxshilanishiga ijobiy ta'sir etish bilan birga u tug'dirgan ekologik o'zgarishlar, o'z navbatida, insoniyatga, uni o'z bag'rida saqlayotgan ona tabiatga asoratli ta'sir ko'rsatmokda. Bizni o'rab turgan tabiatni chindan ham ona desak bo'ladi. Chunki u butun borliqni hayotbaxsh nafasi bilan ta'minlab turadi, to'ydiradi, kiyintiradi. Ana shunday marhamatli tabiatning ozor topishi u bilan bevosita odamzod va jonivorlarni taxlikaga solib qo'yishi mumkin. Azot oksidlarining chiqarib tashlanishi kriogen texnikada va uy sharoitida xlor-ftor-karbonatlarning keng ko'lamda qo'llanilishi

Yerning ozon qavatini saqlash muammosini keskinlashtirib yuboradi.

Hozirgi zamon fan-texnika taraqqiyoti, shuningdek tabiatga antropogen (insonning bevosita qatnashishi) ta'sir etishning tobora kuchayishi natijasida tabiiy omillarning o'zaro bog'lanishi ma'lum darajada muvozanatdan chiqmoqda, bu esa yer yuzida hayotiy jarayon risoladagidek kechishiga xavf solmoqda. Shu boisdan tabiiy muhitni asrash muammolari ko'p jihatdan ekologik tadqiqotlar bilan bog'lanadi.

Tabiiy boyliklardan oqilona foydalanishdan tabiatda ro'y beradigan jarayonlarning o'zaro bog'liqligi va rivojlanish qonuniyatlari haqidagi bilimlar katta ahamiyatga ega. Busiz tabiiy jarayonlarga baho berish, ularni hisobga olish, tabiatga, tabiat komponentlariga ko'rsatilgan har qanday ta'sirning kelajakda qanday oqibatlariga olib kelishini oldindan bilish mumkin emas. Inson tabiatdan foydalanganda va unga ta'sir ko'rsatayotganda bilishi va faoliyatida amal qilish zarur bo'lgan, asosan, 5 qonuniyat mavjud:

1) tabiatdagi barcha komponent va elementlar o'zaro bir-birlari bilan bog'langan, o'zaro ta'sir etib, muayyan muvozanatda bo'lib, uyg'unlik hosil qilgan. Biron komponent yoki element o'zgarsa, butun tabiiy kompleksda o'zgarish ro'y beradi;

2) tabiatda to'xtovsiz modda va energiyaaning aylanma harakati ro'y berib turadi. Bu hayot asosi;

3) tabiiy jarayonlarning rivojlanishida muayyan davriyliklar mavjud (sutkalik, yillik, 12 yillik, 33— 35 yillik va ko'p yillik);

4) zonalik;

5) regionallik.

12.2 EKOLOGIK HUJJATLARNI RASMIYLASHTIRISH

Ekologik nazorat obyektlari quyidagilardan iborat:

yer, yer osti boyliklari, suvlar, o'simlik va hayvonot dunyosi, atmosfera havosi atrof-muhitga ta'sir ko'rsatuvchi tabiiy va texnogen manbalar atrof-muhit ifloslanishiga va tabiiy resurslardan nooqilona foydalanilishiga olib kelishi, fuqarolarning hayoti va sog'lig'iga tahdid solishi mumkin bo'lgan faoliyat, harakat yoki harakatsizlik.

Ekologik nazoratning turlari:

- davlat ekologik nazorati;
- idoraviy ekologik nazorat;
- ishlab chiqarish ekologik nazorati;
- jamoatchilik ekologik nazorati.

Har qanday yangi loyiha bo'yicha ishlab chiqarish korxonasini tashkil etilishida ekologiya yo'nalishi bo'yicha 5 ta normativ-hujjat ishlab chiqilishi majburiy tarzda qonunchiligimiz bilan mustahkamlanib qo'yilgan. Bular:

AMTA – atrof-muhitga ta'siri arizasi haqidagi hujjat;

EOA – ekologik oqibatlar arizasi haqidagi hujjat;

PDV – atmosfera qatlamiga chiqariladigan tashlamalar haqidagi normativ;

PDS – yer qatlamiga chiqariladigan zararli chiqindi oqavalar haqidagi normativ. Agar chiqindi suvlar kanalizatsiya tarmog'iga ulansa KEN normativi ishlab chiqariladi ;

PDO – ishlab chiqarish korxonasining faoliyati davomida ajraladigan sanoat va maishiy chiqindilarning hududga va atrofga joylashtirilishi haqidagi normativ. Agar chiqindilar ekologik sertifikatlangan bo'lsa kompensatsion to'lovlarga tortilmaydi.

13. XULOSALAR

13.1. LOYIHANING ASOSIY AFZALLIKLARI VA KAMCHILIKLARI

Loyihaning asosiy afzalliklari:

1. Qurilish materiallari ishlab chiqarishni tashkil etish va yanada kengaytirish;
2. Gazoblok ishlab chiqarishning zamonaviy texnologiyalarini joriy etish;
3. Asosiy qurilish materiallari ishlab chiqarish hajmini oshirish;
4. Loyihaning haqiqiy qaytarilishi;
5. Mijozlarning ehtiyojlarini qondirish yuqori sifatli mahsulotlar o'rtacha narxlarda.

Loyihaning kamchiliklari:

1. O'z aylanma mablag'larining etishmasligi.

13.2. QABUL QILINGAN VARIANTNING ALTERNATIVALARGA NISBATAN AFZALLIKLARI

Ishlab chiqilayotgan loyiha alternatalarga nisbatan quyidagi afzalliklarga ega:

- Loyihada malakali kadrlar mavjudligi;
- Majmua loyiha uchun qulay hududda (shahar, tuman) joylashganligi.

13.3. NOANIQLIKNING XATARLARI VA JIHATLARI

O'tkazilgan hisob-kitoblar mavjud korxonaning iqtisodiy rentabelligini tasdiqlaydi.

Bizning bozorni marketing tahlilimiz uning aniqlanmagan xatti-harakatlarining minimal ehtimolligini ko'rsatadi.

Ushbu loyihani amalga oshirishda asosiy xavf, tovarlarni o'z vaqtida yetkazib bermaslik bo'lishi mumkin, bu esa savdo to'xtashiga olib keladi.

Menejment, kompaniya menejmentining boy professional tajribasi, malakali kadrlarning mavjudligi ushbu loyihaning samarali amalga oshirilishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Iqtisodiy kategoriya sifatida tavakkal - bu sodir bo'lishi mumkin yoki bo'lmasligi mumkin bo'lgan hodisa. Bunday voqea sodir bo'lgan taqdirda, turli xil iqtisodiy natijalar mumkin: salbiy (yo'qotish, zarar, yo'qotish); bekor; ijobiy (foyda, foyda, foyda).

Ushbu loyihani amalga oshirishda asosiy xatarlarni keltirib chiqaradigan va kompaniyaning mavjudligiga haqiqiy xavf tug'diradigan asosiy omillar quyidagilardir:

Sifat va miqdoriy xatarlar ustuvorlik bilan bog'liq.

Texnik xatarlar – bu ishning murakkabligi va hozirgi paytda texnik dizaynning yo'qligi bilan bog'liq bo'lgan xatarlar. Uskunanito'liq ishlatmaslik va texnik tizimlarni ishga tushirishni kechiktirish mumkin.

Uskunani sozlashni ta'minlash uchun korxona yuqori malakali mutaxassislarni jalb qiladi, bu esa texnik xavflarni minimal darajaga tushiradi.

Xavfni kamaytirish choralari:

- texnik shartlarni ishlab chiqish bosqichida zarur talablarni shakllantirish, ishlarni bajarish uchun shartnomada qat'iy moddiy javobgarlikni belgilash;
- uskunalarni va texnik komplekslarni texnik muvofiqlashtirishni jadal ishlab chiqish;

- kelishmovchiliklar va o'tkazib yuborilgan muddatlar uchun sanksiyalar bilan kalit asosida shartnomalar tuzish.

Ishlab chiqarish xatarlari – bu taqdim etilayotgan tovarlar - xizmatlarning etarli darajada yuqori sifati bilan bog'liq xatarlardir. Bunda yuqori malakali kadrlarning etishmasligi katta xavf tug'dirishi mumkin.

Xavfni kamaytirish choralari:

- aniq rejalashtirish va loyihani amalga oshirishni boshqarish;
- malakali kadrlar tayyorlash.

Ekologik xatarlar – bu atrof-muhitning ifloslanishi, atmosferaga va suv havzalariga chiqindilar chiqarish bilan bog'liq xatarlar. Ushbu sanoat deyarli ekologik xavf-xatarlarga duch kelmaydi. Marketing xatarlari – bu bozorga kirishni kechikishi,

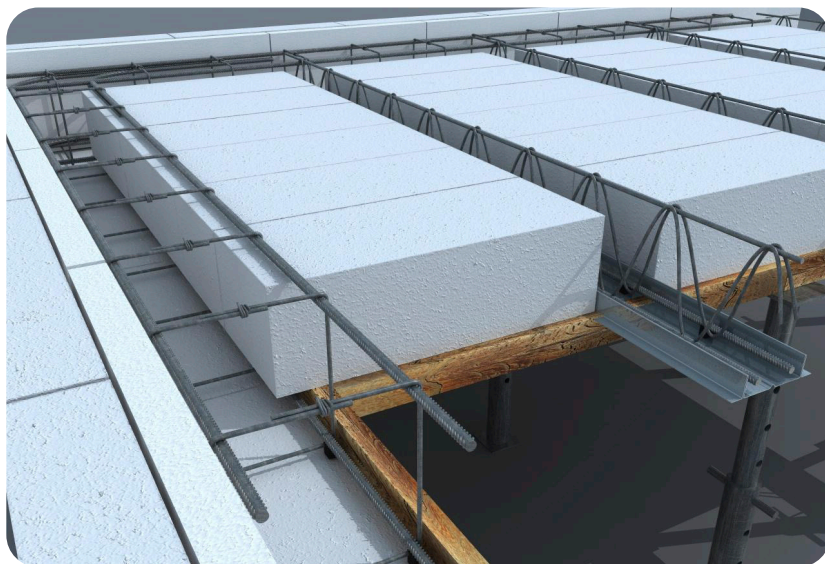
marketing strategiyasini noto'g'ri tanlaganligi, narx siyosatidagi xatolar va bozorni etarli darajada o'rganmaganligi bilan bog'liq xatarlar. Raqobatchilar tahlili shuni ko'rsatadiki, ushbu bozor segmenti rivojlanmagan. Shu munosabat bilan loyihaning asosiy afzalliklarini diqqat bilan tushunib, ularga asosiy kuch va resurslarni qaratish zarur.

Xavfni kamaytirish choralari:

Tadbirlarga quyidagilar kiradi:

- kuchli marketing xizmatini yaratish;
- marketing strategiyasini ishlab chiqish;
- marketing tadqiqotlari: hajmlar, narxlar, xaridor;
- ichki va tashqi bozorlarni segmentatsiyalash bo'yicha tadqiqotlar o'tkazish.

Moliyaviy xatarlar – moliyaviy natijalarni yo'qotishehtimoli (ya'ni naqd pul), to'lov qobiliyati, iste'molchi, talabning

o'zgaruvchanligi, raqobatchilar tomonidan narxlarning pasayishi, aylanma mablag'larning yetishmasligi bilan bog'liq. Moliyaviy xavf omillaridan biri bu investitsiyalarni o'z vaqtida olish zaruriyati bo'lib, ularning mavjudligi loyihaning boshlanishi uchun zaruriy shartdir; agar ular kechiktirilsa, loyihaning boshlanishi kechiktiriladi.

Daromadning pasayishiga va xarajatlarning oshishiga olib kelishi mumkin bo'lgan sabablar quyidagilardir:

xom-ashyoni sotib olish narxining oshishi tufayli tannarxning oshishi;

talabning pasayishi tufayli sotish narxining pasayishi.

Miqdoriy tahlil sezgirlikni tahlil qilish usuli bilan amalga oshirildi, bu dastlabki parametrlarning o'zgarishi loyihaning NPV-lariga ta'sirini baholashdan iborat. Muhim qiymat uchun biz NPV qiymatini 0 ga teng deb qabul qilamiz, bu kreditni to'lash va loyiha tashabbuskorining kapitaliga ma'lum daromad olish uchun loyihani amalga oshirish mumkin bo'lgan ekstremal qiymatdir.

Xavfni kamaytirish choralari:

- o'z mablag'lari hisobidan ham, qarz mablag'lari hisobidan ham loyihani moliyalashtirishning turli xil sxemalari;
- maqsadi foydali faoliyat zonasiga kirish bo'lgan investitsiya -moliyaviy strategiyani ishlab chiqish;
- biznesni rivojlantirish uchun investitsiya manbalarini topishbo'yicha kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirish.

Tabiiy xatarlar – bu tabiatning elementar kuchlari namoyonbo'lishi bilan bog'liq xatarlar: zilzila, toshqin, bo'ron, yong'in, epidemiya, qurg'oqchilik va boshqalar.

Xavfni kamaytirish choralari:

- majburiy sug'urta.

13.4. MOLIYAVIY TAHLIL NATIJALARI BO'YICHA XULOSA

Moliyaviy tahlil natijalariga ko'ra quyidagi xulosalar chiqarildi:

1. Yiliga **672 000 ming so'm** miqdorida ish haqi fondi bo'lgan xodimlarni qo'llab-quvvatlash.
2. Korxona ishchilari, xizmatchilari va xodimlarini moddiy rag'batlantirish.
3. Respublika yalpi ichki mahsulotini (yalpi ichki mahsulot) oshirishda ishtirok etish.
4. Ishlab chiqarish hajmi yiliga o'rtacha **13 mlrd so'mga** yetadi.
5. Investitsiya davri yakuniga ko'ra, barcha majburiyatlarni, shu jumladan bank kreditini qaytarib bo'lgach, korxona ixtiyorida **565 782 ming so'm** ekvivalentida mablag'lar bo'ladi, bu esa ishlab chiqarish turlarini yanada kengaytirish imkonini beradi.
6. Yillik rentabellik ko'rsatkichlari ijobiy va yuqori.
- 5 yildan so'ng tashkilot **10 mlrd so'mdan** yuqori daromad ko'radi.
7. Ikkinchi yildan boshlab sof foydadan 50% miqdorida dividend to'lanadi. 5 yilda to'lanadigan jami dividendlar miqdori **187 154 ming so'mni** tashkil qiladi.
8. Mutlaq likvidlik koeffitsiyenti (to'lov qobiliyati) ishlab chiqarishning 1 yili uchun 1 va 5 yil uchun 9,5.
9. Ishlab chiqarishning 1-yilida o'z aylanma mablag'lari bilan ta'minlanish koeffitsiyenti -0,5, 5-yilda 0,7. Bu shuni anglatadiki, ishlab chiqarishning 5-yilida korxona o'zini o'z aylanma mablag'lari bilan 70% ta'minlaydi.
10. Korxonaning rentabelligi likvidlik bilan bir xil tendentsiyaga bo'ysunadi. Ichki sharoit uchun korxonaning rentabelligi ancha

yuqori. Agar ishlab chiqarishning 1-yilida aktivlarning rentabelligi 3%, 5-yilda esa 25% bo'lsa. Ishlab chiqarishning 1-yilida sotish rentabelligi 1%, 5-yilda esa 8% ni tashkil etadi.

11. Ishlab chiqarishning 1-yilida xarajatlar ulushi 96%, 5-yilda esa 91%. Bu shuni anglatadiki, 1-yilda olingan har 100 dollar uchun xarajatlar 96 dollar va daromad 4 dollarni, 5-yilda esa xarajatlar 91 dollar va daromad 9 dollarni tashkil qiladi.

12. IRR (ichki daromadlilik normasi) **24,98% ni** tashkil qiladi.

13. NPV (sof diskontlangan daromad) 10% chegirma bilan **246 115 ming so'mni** tashkil qiladi.

14. O'z-o'zini qoplash muddati, chegirmasiz, 3 yilu 1 oy, 10% chegirmani hisobga olgan holda 3 yilu 8 oy.

15. Zararsizlanish nuqtasi 17,00%.

Umuman olganda, tahlil korxonaning mukammal moliyaviy holatini va ijobiy tendentsiyalarni ko'rsatdi.

Ushbu xulosa loyihaning investitsion jozibadorligini ko'rsatadi.

14. BIZNES LOYIHANING HISOB-KITOB QISMI

1-jadval

Loyihaning boshlang'ich va yakuniy ko'rsatkichlari (ming so'mda)

Loyiha nomi	Qurilish gazobloklari ishlab chiqarish
Loyiha ma'lumotlari	
Mahsulot	Gazoblok bloklar
Loyihaning umumiy qiymati	500 000
O'z mablag'lari	200 000
Bank krediti	300 000
Biznes reja tuzilgan sana	01.04.2024 yilda
Kredit oluvchi	"_____ " MChJ
Kredit oluvchi manzili	O'zbekiston Respublikasi
Biznes reja uchun mas'ul shaxs	
Telefon	+998 91 234 56 78
Dollar kursi	12600

2-jadval

Loyihaning boshlang'ich qiymati (ming so'mda)

Nomi	Summa	Loyihada ishtirok etish			
		Kredit	%	O'z mablag'lari	%
Gazoblok ishlab chiqarish liniyasi	300 000	300 000	100%	–	0%
Qurilish montaj ishlari	98 950		0%	98 950	100%
Jami belgilangan aktivlar	398 950	300 000	75%	98 950	25%
Aylanma mablag'lar	78 550		0%	78 550	100%
Investitsion davrdagi kredit foizlari	22 500		0%	22 500	100%
Jami	500 000	300 000	60,0%	200 000	40,0%

3-jadval

Moliyaviy reja (ming so'mda)

Tarkibiy qismlar	Summa	Trakibi
O'z mablag'lari		
Asosiy vositalar	98 950	19,8%
Moliyaviy xarajatlar	22 500	4,5%
Aylanma mablag'	78 550	15,7%
Jami o'z mablag'lari	200 000	40,0%
Bank krediti		
Kredit summasi	300 000	60,0%
Jami moliyalashtirish manbalari	500 000	100,0%

4-jadval

Asosiy vositalar va inventarlarni sotib olish uchun mablag'larni taqsimlash (ming so'mda)

Asosiy vositalar va TMZ larning nomi	O'lchov birligi	Soni	Narxi	Sum-masi	Ishlab chiqaruvchi	Pul mablag'lari manbaasi	
						Bank krediti	O'z mablag'lari
Ishlab chiqarish jihozlari							
Gazoblok ishlab chiqarish liniyasi (1 sutkada 40 kub. metr ishlab chiqarish quvvatiga ega)	liniya	1	300 000	300 000	OOO "Altay-stroyemash" Rossiya federatsi-yasi	300 000	-
Bino							
Qurilish montaj ish-lari (23x8x3 razmerli)	m²	552	179	98 950			98 950
Jami				398 950	0	300 000	98 950
Jami investitsiyalar	398 950						

5-jadval

Obyektning texnik xususiyatlari (ming so'mda)

Nomi	O'lchov birligi	Ishlab chiqarish sexi	Jami
Yer hududi	m ²	3000	3000
Bino hududi	m ²	184	184
Uzunligi	m	23	
Kengligi	m	8	
Balandligi	m	3	
Bino hajmi	m ³	552	552
Umumiy kvn	m ²	186	
Devor	so'm	200000	
Devor narxi	so'm	37 200 000	
Tom	m ²	216	
1 m ² uchun tom xarajatlari	so'm	250000	
Tom narxi	so'm	54 000 000	
Fundament uzunligi	m	62	
1 m uchun fundament xarajatlari	so'm	125000	
Fundament narxi	so'm	7 750 000	
Jami QMI xarajatlari	so'm	98 950 000	98 950 000

6-jadval

Ishlab chiqarish rejasi (ming so'mda)

Ko'rsatkichlar	O'lchov birligi	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil	Jami
Gazoblok	m ³	4224	4608	5376	6144	6144	26496
Jami		4224	4608	5376	6144	6144	26496

7-jadval

Mahsulot sotilishi rejası(ming so'mda)

Ko'rsatkichlar	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil	Jami	Jami
Gazoblok	1 710 720	1 866 240	2 177 280	2 488 320	2 488 320	10 730 880	26496
Jami	1 710 720	1 866 240	2 177 280	2 488 320	2 488 320	10 730 880	26496

8-jadval

Ishlab chiqarish prognozi parametrlari (ming so'mda)

Mahsulot turi	O'lchov birligi	Ishlab chiqarish hajmi										
		1 - yil			2 - yil		3 - yil		4 - yil		5 - yil	
		2024			2025		2026		2027		2028	
		55%	Quvvatda		60%	Quvvatda	70%	Quvvatda	80%	Quvvatda	80%	Quvvatda
		Soni	Narxi	Summasi	Soni	Summasi	Soni	Summasi	Soni	Summasi	Soni	Summasi
Qurilish gazoblok-lari												
			1 900 800		2 073 600		2 419 200		2 764 800		2 764 800	
Jumladan												
Gazoblok	m³	4 224	450	1 900 800	4 608	2 073 600	5 376	2 419 200	6 144	2 764 800	6 144	2 764 800

9-jadval

Ombordagi zaxiralar (ming so'mda)

Gazoblok: Sotish narxi - 450,0 ming so'm

Ombordagi zaxiralar

Gazoblok 10%

Yil oxiridagi ombor zaxiralari

Ko'rsatkichlar	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil
Gazoblok	190 080	207 360	241 920	276 480	276 480
Jami	190 080	207 360	241 920	276 480	276 480

10-jadval

Ishlab chiqarilgan mahsulot tannarxini hisoblash (ming so'mda)

№	Xom-ashyo nomi	O'lchov birligi	Narxi	Gazoblok		Jami	
				Soni	Summasi	Soni	Summasi
1	Sement	kg	0,700	286	200,20	2 196 480	1 537 536
2	Qum	m³	100,0	0,23	23,40	1 797	179 712
3	Alyumin kukuni	kg	70,00	0,54	38,08	4 178	292 454
4	Kaustik soda	kg	9,00	3,0	27,00	23 040	207 360
5	Natriy sulfat	kg	3,50	4,6	16,10	35 328	123 648
6	Suv	m³	1,00	0,25	0,25	1 920	1 920
7	Elektr energiyasi	kVt*soat	0,90	21,0	18,90	161 280	145 152
8	Boshqa ishlab chiqarish xarajatlari	So'm			15,46		118 715
9	Umumiy tannarx	So'm			339,39		2 606 497
10	Boshqa adminstrativ xarajattlar	So'm			19,22		147 616
11	Jami tannarx	So'm			358,61		2 754 113
12	Kredit foizi	So'm			6,87		52 750
13	Soliq to'lashdan oldingi foyda	So'm			84,5		649 137
14	Foyda solig'i	So'm	15%	-	13		97 370
15	Sof foyda	So'm		-	71,8		551 766
16	Mahsulot narxi	So'm			450,00	-	3 456 000
17	Kunlik ishlab chiqarish hajmi	m³			40		
18	bir yilda ish kuni soni	kun			192		
19	Maksimal quvvatda ishlab chiqarish	m³			7 680		
20	Sotish hajmi	So'm			3 456 000	3 456 000	
21	Umumiy savdodagi ulush	%			100%		16%

11-jadval

Shartli-doimiy harajatlar (ming so'mda)

Nº	Nomlanishi	O'lchov birligi	Narxi	Yillik talab	Yillik xarajatlar
Tashkilot bo'yicha jami					266 331,0
1	Boshqaruv harajatlari		9 507,0		114 656,0
1.1	TMZ	oy	500,0	12,0	6 000,0
1.2	Hizmat avtomashinasi xarajatlari	oy	500,0	12,0	6 000,0
1.3	Texnik jihozlarga, orgtexnika va boshqa texnik boshqaruv uskunalariga texnik xizmat ko'rsatish	oy	500,0	12,0	6 000,0
1.4	Mobil aloqa va internet	oy	100,0	12,0	1 200,0
1.5	Asosiy ma'muriy vositalarga texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash	oy	300,0	12,0	3 600,0
1.6	Xodimlarning ish haqi ajratmalari bilan	oy	1 586,7	12,0	19 040
1.7	Kommunal xarajattlar	oy	1 000,0	12,0	12 000,0
1.8	Mulk solig'i	oy	690,0	12,0	8 280
1.9	Yer solig'i	ga	3 330,0	12,0	39 960
1.10	Suv resurslaridan foydalanlik solig'i	m³	0,300	1 920,0	576
1.11	Boshqa xarajattlar	oy	1 000,0	12,0	12 000
2	Ishlab chiqarishga xarajattlar		9 687,9		118 715,0
2.1	asboblari, buyumlar va boshqa mehnat vositalari	oy	1 000,0	12,0	12 000,0
2.2	Xodimlarning ish haqi ajratmalari bilan	oy	2 333,3	12,0	28 000
2.3	Ishchilar maxsus kiyimi	komplekt	80,0	44,0	3 520
2.4	Ishchilarni tibbiy ko'rikdan o'tkazish	ko'rik	100,0	11,0	1 100
2.5	Ishchilarni ishonaga tashish xarajatlari	oy	100,0	12,0	1 200
2.6	Asosiy vositalar va nomoddiy aktivlar amortizatsiyasi	oy	4 574,6	12,0	54 895
2.7	Ishlab chiqarish jarayonida buyumlarning yo'qolishi va shikastlanishi (ishlab chiqarishdagi nuqsonlar bilan bog'liq xarajattlar)	oy	500,0	12,0	6 000
2.8	Boshqa xarajattlar	oy	1 000,0	12,0	12 000
3	Marketing xarajatlari		2 746,7		32 960,0
3.1	Korporativ veb sayt qo'llab-quvvatlanishi	oy	500,0	12,0	6 000
3.2	Reklama	oy	500,0	12,0	6 000
3.3	Xodimlarning ish haqi ajratmalari bilan	oy	746,7	12,0	8 960
3.4	Boshqa xarajattlar	oy	1 000,0	12,0	12 000

12-jadval

Shtat jadvali (ming so'mda)

Xodimlar	Soni	Ish haqi	Oylik mehnat-ga haq to'lash	YalT(12%)	Jami
1. Boshqaruv va adminstratsiya					
Bosh direktor	1	10 000	10 000	1 200	11 200
Jami	1		10 000	1 200	11 200
2. Moliyaviy bo'lim					
Buxgalter	1	7 000	7 000	840	7 840
Jami	1		7 000	840	7 840
3. Mahsulot sotish va marketing bo'limi					
Sotuv bo'yicha menedjer	1	5 000	5 000	600	5 600
Mutaxassis	1	3 000	3 000	360	3 360
Jami	2		8 000	960	8 960
4. Ishlab chiqarish					
Bosh injener	1	7 000	7 000	840	7 840
Ishchi	6	3 000	18 000	2 160	20 160
Jami	7		25 000	3 000	28 000
JAMI PERSONAL SONI	11		50 000	6 000	56 000
YILLIK JAMI			600 000	72 000	672 000

13-jadval

Amortizatsiya hisobi (ming so'mda)

Asosiy vositalarning nomi	Bank krediti hisobidan	O'z mablag'lari hisobidan	Amortizatsiya stavkasi
Gazoblok ishlab chiqarish liniyasi (1 sutkada 40 m ³ ishlab chiqarish quvvatiga ega)	300 000	-	15%
Qurilish montaj ishlari (23x8x3 razmerli)	-	98 950	10%
Jami	300 000	98 950	

Ko'rsatkichlar	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil	Jami
Amortizatsiya xarajatlari	54 895	54 895	54 895	54 895	54 895	274 475

14-jadval

Kredit qaytarish rejasi (ming so'mda)

Investitsion davr	6	oy
Kredit foizi	18%	
So'ndirish muddati	5	yil
Imtiyozli davr	6	oy
Investitsiya summasi	300 000	ming so'm

Qaytarish davri		Kredit qoldig'i	Asosiy qarz qaytarilishi	Hisoblangan foizlar	Jami to'lov
1- yil	1- oy	300 000		4 500	4 500
	2- oy	300 000		4 500	4 500
	3- oy	300 000		4 500	4 500
	4- oy	300 000		4 500	4 500
	5- oy	300 000		4 500	4 500
	6- oy	300 000		4 500	4 500
	7- oy	300 000	5 556	4 500	10 056
	8- oy	294 444	5 556	4 417	9 972
	9- oy	288 889	5 556	4 333	9 889
	10- oy	283 333	5 556	4 250	9 806
	11- oy	277 778	5 556	4 167	9 722
	12- oy	272 222	5 556	4 083	9 639
2- yil	1- oy	266 667	5 556	4 000	9 556
	2- oy	261 111	5 556	3 917	9 472
	3- oy	255 556	5 556	3 833	9 389
	4- oy	250 000	5 556	3 750	9 306
	5- oy	244 444	5 556	3 667	9 222
	6- oy	238 889	5 556	3 583	9 139
	7- oy	233 333	5 556	3 500	9 056
	8- oy	227 778	5 556	3 417	8 972
	9- oy	222 222	5 556	3 333	8 889
	10- oy	216 667	5 556	3 250	8 806
	11- oy	211 111	5 556	3 167	8 722
	12- oy	205 556	5 556	3 083	8 639

3- yil	1- oy	200 000	5 556	3 000	8 556
	2- oy	194 444	5 556	2 917	8 472
	3- oy	188 889	5 556	2 833	8 389
	4- oy	183 333	5 556	2 750	8 306
	5- oy	177 778	5 556	2 667	8 222
	6- oy	172 222	5 556	2 583	8 139
	7- oy	166 667	5 556	2 500	8 056
	8- oy	161 111	5 556	2 417	7 972
	9- oy	155 556	5 556	2 333	7 889
	10- oy	150 000	5 556	2 250	7 806
	11- oy	144 444	5 556	2 167	7 722
	12- oy	138 889	5 556	2 083	7 639
4- yil	1- oy	133 333	5 556	2 000	7 556
	2- oy	127 778	5 556	1 917	7 472
	3- oy	122 222	5 556	1 833	7 389
	4- oy	116 667	5 556	1 750	7 306
	5- oy	111 111	5 556	1 667	7 222
	6- oy	105 556	5 556	1 583	7 139
	7- oy	100 000	5 556	1 500	7 056
	8- oy	94 444	5 556	1 417	6 972
	9- oy	88 889	5 556	1 333	6 889
	10- oy	83 333	5 556	1 250	6 806
	11- oy	77 778	5 556	1 167	6 722
	12- oy	72 222	5 556	1 083	6 639
5- yil	1- oy	66 667	5 556	1 000	6 556
	2- oy	61 111	5 556	917	6 472
	3- oy	55 556	5 556	833	6 389
	4- oy	50 000	5 556	750	6 306
	5- oy	44 444	5 556	667	6 222
	6- oy	38 889	5 556	583	6 139
	7- oy	33 333	5 556	500	6 056
	8- oy	27 778	5 556	417	5 972
	9- oy	22 222	5 556	333	5 889
	10- oy	16 667	5 556	250	5 806
	11- oy	11 111	5 556	167	5 722
	12- oy	5 556	5 556	83	5 639
Jami			300 000	150 750	450 750

15-jadval

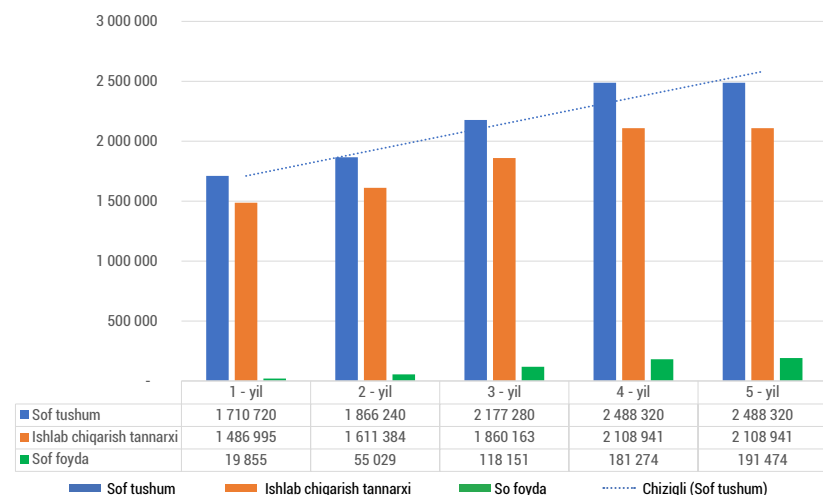
Sotilgan mahsulot xarajatlari (ming so'mda)

Xarajatlar	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil	Jami
Ishlab chiqarish quvvati	55%	60%	70%	80%	80%	
Ishlab chiqarish tannarxi	1 486 995	1 611 384	1 860 163	2 108 941	2 108 941	9 176 424
Jumladan						
Xom-ashyo va materiallar	1 105 336	1 205 821	1 406 792	1 607 762	1 607 762	6 933 473
Elektr-energiya, tabiiy gaz va suv	262 944	286 848	334 656	382 464	382 464	1 649 376
Ishlab chiqarish xarajatlari	118 715	118 715	118 715	118 715	118 715	593 575
shu jumladan Amortizatsiya	54 895	54 895	54 895	54 895	54 895	274 475
Boshqa xarajatlar						-
Davr xarajatlari	147 616	147 616	147 616	147 616	147 616	738 080
Boshqaruv xarajatlari	114 656	114 656	114 656	114 656	114 656	573 280
shu jumladan Amortizatsiya	-	-	-	-	-	-
Marketing xarajatlari	32 960	32 960	32 960	32 960	32 960	164 800
Boshqa xarajatlar	-					-
Moliyaviy xarajatlar						
Kredit foizlari	52 750	42 500	30 500	18 500	6 500	150 750
Jami xarajatlar	1 687 361	1 801 500	2 038 279	2 275 057	2 263 057	10 065 254

16-jadval

Daromad va xarajatlar hisoboti (ming so'mda)

Ko'rsatkichlar	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil	Jami
Sof tushum	1 710 720	1 866 240	2 177 280	2 488 320	2 488 320	10 730 880
Ishlab chiqarish tannarxi	1 486 995	1 611 384	1 860 163	2 108 941	2 108 941	9 176 424
Yalpi foyda	223 725	254 856	317 117	379 379	379 379	1 554 456
Davr xarajatlari						
Boshqaruv xarajatlari	114 656	114 656	114 656	114 656	114 656	573 280
Marketing xarajatlari	32 960	32 960	32 960	32 960	32 960	164 800
Boshqa xarajatlar	-	-	-	-	-	-
Operatsion foyda	76 109	107 240	169 501	231 763	231 763	816 376
Moliyaviy xarajatlar						
Foizlar	52 750	42 500	30 500	18 500	6 500	150 750
Soliqlar to'langunga qadar foyda	23 359	64 740	139 001	213 263	225 263	665 626
Foyda solig'i	3 504	9 711	20 850	31 989	33 789	99 844
Sof foyda	19 855	55 029	118 151	181 274	191 474	565 782

Moliyaviy ko'rsatkichlar (ming so'mda)**17-jadval****Dividendlar chiqarish** (ming so'mda)

Komponentlar	soni	narxi	Summasi	UK dagi ulushi
O'z mablag'lari	200 000	1,0	200 000	100%
Ta'sischi				
Jismoniy shaxs	200 000	1,0	200 000	100%

Ko'rsatkichlar	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil
Sof foyda	19 855	55 029	118 151	181 274	191 474
Dividend ajratmalari		9 927	27 514	59 076	90 637
Ulushning foydaliligi % da	0%	5%	14%	30%	45%

18-jadval**Aylanma mablag'lar rejasi** (ming so'mda)

Aylanish koeffitsiyenti		koeffitsiyenti
Sotish	30 kun	12
Xom-ashyo va materiallarni sotib olish	30 kun	12

Ko'rsatkichlar	0- davr	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil
Sof foyda		1 710 720	1 866 240	2 177 280	2 488 320	2 488 320
Ishlab chiqarish tannarxi		1 486 995	1 611 384	1 860 163	2 108 941	2 108 941
Jumladan						
Xom-ashyo va materiallar	-	92 111	100 485	117 233	133 980	133 980
Pul mablag'lari	101 050					
Debitor qarzdorlik		142 560	155 520	181 440	207 360	207 360
Kreditor qarzdorlik		123 916	134 282	155 014	175 745	175 745
Sof aylanma mablag'lar	101 050	110 755	121 723	143 659	165 595	165 595
Aylanma mablag'lardagi o'zgarish		9 705	10 968	21 936	21 936	-

19-jadval

NPV, IRR va loyiha o'zini o'zi qoplashi muddati (ming so'mda)

Kredit summasi	300 000			
Davr	Sof daromad	Diskontsiz kummulyativ saldo	10% diskont stavkasida sof daromad PV	10% diskontda kummulyativ saldo
1- yil	121 299	-378 701	110 271	-389 729
2- yil	151 167	-227 535	124 931	-264 798
3- yil	202 460	-25 075	152 111	-112 686
4- yil	264 722	239 648	180 809	68 123
5- yil	286 658	526 306	177 992	246 115
	PV			NPV
10%	746 115			246 115
IRR	24,98%			
Diskontni hisobga olmaganda o'zini-o'zi qoplash muddati	3 yil 1 oy			
10% diskontni hisobga olganda o'zini-o'zi qoplash muddati	3 yil 8 oy			

20-jadval

Pul oqimi hisobi (ming so'mda)

Ko'rsatkichlar	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil	Jami	Jami
Sof tushum		1 710 720	1 866 240	2 177 280	2 488 320	2 488 320	10 730 880
Aylanma mablag'lardagi o'zgarish		9 705	10 968	21 936	21 936	-	64 545
Sotishdan tushgan pul		1 701 015	1 855 272	2 155 344	2 466 384	2 488 320	10 666 335
Ishlab chiqarish tannarxi		1 432 100	1 556 489	1 805 268	2 054 046	2 054 046	8 901 949
Yalpi tushum		268 915	298 783	350 076	412 338	434 274	1 764 386
Davr xarajatlari		147 616	147 616	147 616	147 616	147 616	738 080
Operatsion pul oqimi A		121 299	151 167	202 460	264 722	286 658	1 026 306
O'z mablag'lari	200 000						200 000
Investitsiya	300 000						300 000
Investitsiya-ning qo'shilishi		500 000					500 000
Asosiy qarz C		33 333	66 667	66 667	66 667	66 667	300 000
Foizlar B		52 750	42 500	30 500	18 500	6 500	150 750
Yagona soliq D		3 504	9 711	20 850	31 989	33 789	99 844
Sof pul tushumi	500 000	31 711	32 289	84 443	147 566	179 702	475 712
Divident chiqarish		-	9 927	27 514	59 076	90 637	187 154
Kummulyativ pul tushumi	500 000	31 711	54 073	111 002	199 493	288 558	288 558
Qarzni qoplash koeffitsiyenti (A-D)/(B+C)		1,4	1,3	1,9	2,7	3,5	2,1

21-jadval

Kutilayotgan Balans (ming so'mda)

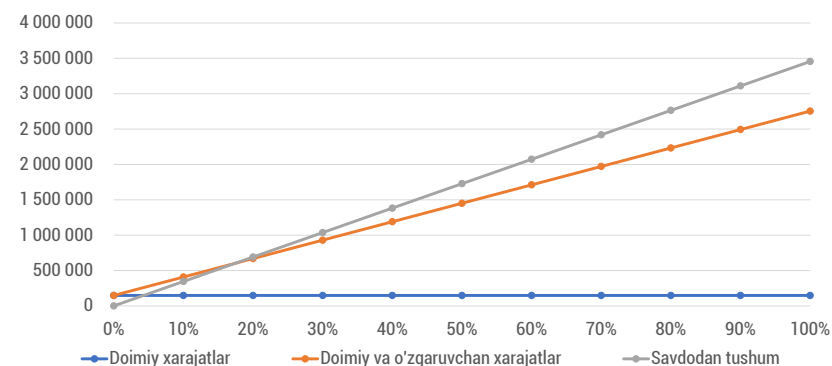
Ko'rsatkichlar	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil
Kummulyativ pul tushumi	31 711	54 073	111 002	199 493	288 558
Debitor qarzdorlik	142 560	155 520	181 440	207 360	207 360
TMZ	92 111	100 485	117 233	133 980	133 980
Joriy aktivlar	266 383	310 078	409 675	540 833	629 898
Asosiy vositalar	398 950	398 950	398 950	398 950	398 950
Amortizatsiya	54 895	54 895	54 895	54 895	54 895
Kummulyativ amortizatsiya	54 895	109 790	164 685	219 580	274 475
Asosiy vositalar balans qiymati	344 055	289 160	234 265	179 370	124 475
Jami aktivlar	610 438	599 238	643 940	720 203	754 373
Kreditor qarzdorlik	123 916	134 282	155 014	175 745	175 745
O'z mablag'lari	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000
Uzoq muddatli kreditlar	266 667	200 000	133 333	66 667	- 0
Taqsimlanmagan foyda	19 855	64 956	155 593	277 791	378 628
Jami passivlar	610 438	599 238	643 940	720 203	754 373

22-jadval

Zararsizlik nuqtasini aniqlash 17% (ming so'mda)

Quvvatni o'zlashtirish	Doimiy xarajatlar	O'zgaruvchan xarajatlar	Doimiy va o'zgaruvchan xarajatlar	Savdodan tushum
0%	147 616	-	147 616	-
10%	147 616	260 650	408 266	345 600
20%	147 616	521 299	668 915	691 200
30%	147 616	781 949	929 565	1 036 800
40%	147 616	1 042 599	1 190 215	1 382 400
50%	147 616	1 303 249	1 450 865	1 728 000
60%	147 616	1 563 898	1 711 514	2 073 600
70%	147 616	1 824 548	1 972 164	2 419 200
80%	147 616	2 085 198	2 232 814	2 764 800
90%	147 616	2 345 848	2 493 464	3 110 400
100%	147 616	2 606 497	2 754 113	3 456 000

Quvvatni o'zlashtirish

23-jadval

To'lov qobiliyati va likvidlikni baholash (ming so'mda)

To'lov qobiliyatini baholash						
Agregat	Balans moddasi	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil
A1	Eng likvidli aktivlar	31 711	54 073	111 002	199 493	288 558
Π1	Eng dolzarb majburiyatlar	123 916	134 282	155 014	175 745	175 745
	To'lov profitsiti (+) yoki defitsiti(-)	-92 205	-80 209	-44 011	23 747	112 813
A2	Tez sotiladigan aktivlar	142 560	155 520	181 440	207 360	207 360
Π2	Qisqa muddatli passivlar	0	0	0	0	0
	To'lov profitsiti (+) yoki defitsiti(-)	142 560	155 520	181 440	207 360	207 360
A3	Sekin sotiladigan aktivlar	92 111	100 485	117 233	133 980	133 980
Π3	Uzoq muddatli passivlar	266 667	200 000	133 333	66 667	0
	To'lov profitsiti (+) yoki defitsiti(-)	-174 555	-99 515	-16 101	67 313	133 980
A4	Qiyin sotiladigan aktivlar	344 055	289 160	234 265	179 370	124 475
Π4	Doimiy passivlar	219 855	264 956	355 593	477 791	578 628
	To'lov profitsiti (+) yoki defitsiti(-)	124 200	24 204	-121 328	-298 421	-454 153

To'lov qobiliyatini baholash						
Nº	Koeffitsiyent	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil
1	Absolyut likvidlik (tolov qobiliyati)	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil
2	Vaqtinchalik qamrov (tez likvidlik)	0,3	0,4	0,7	1,1	1,6
3	Qamrov koeffitsienti (joriy likvidlik)	1,4	1,6	1,9	2,3	2,8
4	Debitorlik va kreditorlik qarzlarning nisbati	2,1	2,3	2,6	3,1	3,6
5	O'z aylanma mablag'lari bilan ta'minlanish koeffitsiyenti Koc	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8
5	O'z aylanma mablag'lari bilan ta'minlanish koeffitsiyenti Koc	-0,5	-0,1	0,3	0,6	0,7

24-jadval

Aktivlarning aylanishi ko'rsatkichlari

Aktivlarning aylanishi ko'rsatkichlari										
Nomi	1 - yil		2 - yil		3 - yil		4 - yil		5 - yil	
	Koef.	kunlar-da	Koef.	kunlar-da	Koef.	kunlar-da	Koef.	kunlar-da	Koef.	kunlar-da
Jami kapital aylanma koeffitsiyenti (Kok)	2,80	128	3,11	116	3,38	106	3,46	104	3,30	109
Joriy aktivlarning aylanish koeffitsiyenti (Kooa)	6,42	56	6,02	60	5,31	68	4,60	78	3,95	91
Moddiy aylanma aktivlarning aylanma koeffitsiyenti (zaxira) (Kmoa)	18,57	19	18,57	19	18,57	19	18,57	19	18,57	19
Debitorlik qarzlarning aylanish koeffitsiyenti (Kod3)	12,00	30	12,00	30	12,00	30	12,00	30	12,00	30
Kreditorlik qarzlarning aylanma koeffitsiyenti (Kok3)	13,81	26	13,90	26	14,05	26	14,16	25	14,16	25
O'z mablag'larining aylanma koeffitsiyenti (Kock)	8,55	42	9,33	39	10,89	33	12,44	29	12,44	29

25-jadval

Rentabellik ko'rsatkichlari

Rentabellik ko'rsatkichlari						
Ko'rsatkichlar		1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil
Sotish rentabelligi	Sof foyda / Sof tushum	1%	3%	5%	7%	8%
Aktivlar rentabelligi	Sof tushum / Jami aktivlar	3%	9%	18%	25%	25%
O'z mablag'lari rentabelligi	Sof tushum / O'z mablag'lari	10%	28%	59%	91%	96%
Xarajatlar rentabelligi	Sof tushum / Tannarx + Davr xarajatlari	1%	3%	6%	8%	8%
Uzoq muddatli aktivlarning rentabelligi	Sof tushum / sof uzoq muddatli aktivlar	6%	19%	50%	101%	154%
Aylanma aktivlar rentabelligi	Sof tushum / Joriy aktivlar	7%	18%	29%	34%	30%

26-jadval

Xarajatlar ulushi

Ko'rsatkich nomi	1 - yil	2 - yil	3 - yil	4 - yil	5 - yil
Tannarxning daromaddagi ulushi	0,87	0,86	0,85	0,85	0,85
Davr xarajatlarning daromaddagi ulushi	0,09	0,08	0,07	0,06	0,06
Jami xarajatlarning daromaddagi ulushi	0,96	0,94	0,92	0,91	0,91

27-jadval

Loyihani amalga oshirish kalendar jadvali

Loyiha bosqichlari	2024 yil						
	May	Iyun	Iyul	Avgust	Sentabr	Oktabr	Noyabr
Loyiha konsepsiyasini ishlab chiqish							
Loyiha hujjatlarini ishlab chiqish: texnik-iqtisodiy asoslash, moliyaviy hisob-kitoblarni, marketing tadqiqotlari							
Kredit tashkilotlari bilan muzokaralar o'tkazish							
Loyihani moliyalashtirish hujjatlarini ishlab chiqish va imzolash							
Shartnomalar tuzish							
Garov va sug'urta shartnomalarini tayyorlash							
Investor tomonidan moliyalashtirishning ochilishi							
Uskunalarni etkazib berish							
Ishga tushirish ishlari							
Qo'shimcha ruxsatnomalarni olish							
Ishlab chiqarishning boshlanishi							

40.62
Q 51

Gazoblok ishlab chiqarish loyihasi / F.Rashidov, J.Otamurodov,
A.Babamuhamedov – Toshkent, 2024.

ISBN _____

UO'K _____
KBK _____

Loyiha g'oyasi muallifi va tashkilotchisi
"Biznesni Rivojlantirish Banki" ATB va
"Kichik biznesni rivojlantirish jamg'armasi" MChJ

GAZOBLOK ISHLAB CHIQARISH LOYIHASI

Nashriyot tasdiqnomasi: № 7404, 02.05.2024
Bosishga 16.04.2024 da ruxsat etildi. Bichimi 60x84 1/16
Roboto garniturası. Ofset bosma usulida chop etildi.
Adadi ____ nusxa. Buyurtma raqami: ____
"_____" MCHJ bosmaxonasida chop etildi.
Toshkent shahar, _____ ko'chasi, _____.